

# ZLATI KAMEN

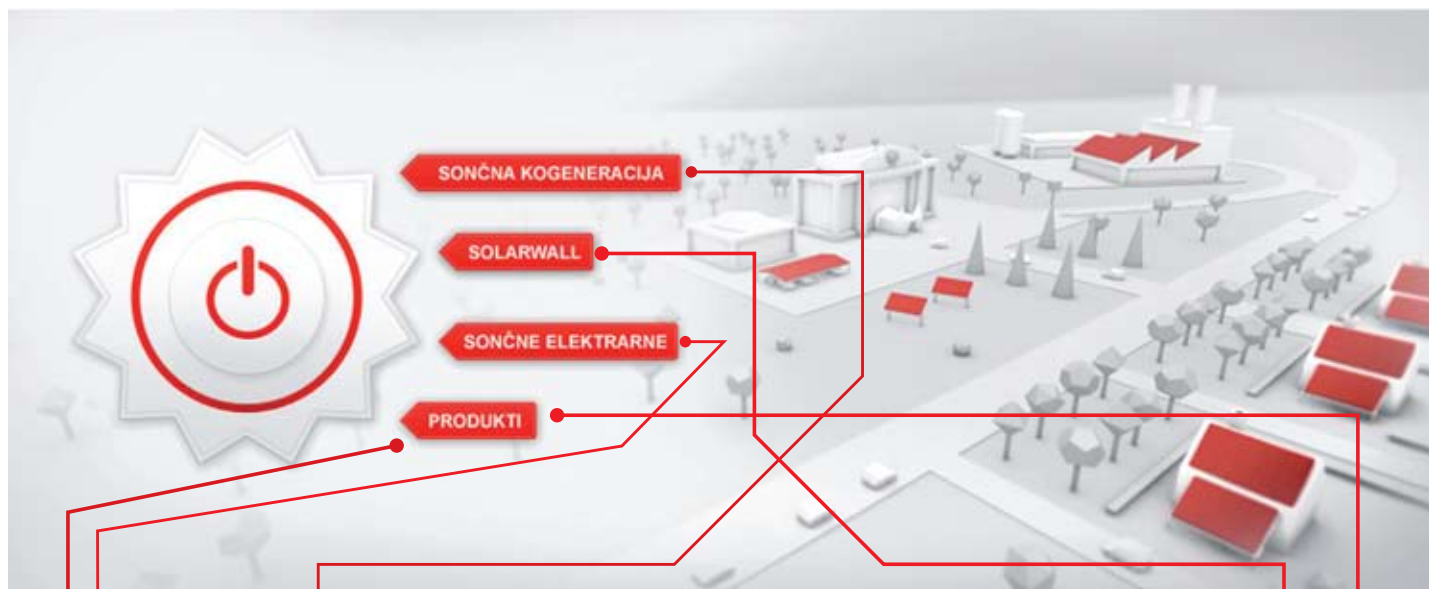
revija za lokalno samoupravo

Posebna priložnostna izdaja, November 2011

Podeželje:

## Zelena priložnost Slovenije





2v1



#### SONČNA KOGENERACIJA - COGENRA - Pridobivanje toplotne in električne energije

Čista, obnovljiva energija, cenejša od fosilnih goriv. Cogena solarni sistem vam poleg pridobljene električne energije nudi še pridobitev toplotne energije. Cogena solarni sistem pridelava 5x več energije kot klasičen fotovoltaičen sistem in nudi od 60 do 100% več prihrankov kot fotovoltaični ali solarni termalni sistem.

*Cogena solarni sistem. Sistem, ki vam poleg elektrike proizvaja tudi toplo vodo.*

#### SONČNA KOGENERACIJA - SOLARWALL - Pridobivanje toplotne energije.

Kovinska stena, ki je na površini obdelana z mikro-perforacijami in ima z notranje strani posebno oblikovan sistem za zajem toplega zraka.

Perforirane kolektorske plošče so nameščene nekaj centimetrov od obstoječe stene in s tem ustvarjajo zračni kanal. Sončna svetloba segreva površino kolektorja in ta segreva zrak med steno in kolektorjem. Segret zrak nato potuje po prezračevalnem sistemu v prostore.



#### FOTOVOLTAIKA - SONČNE ELEKTRARNE - Pridobivanje električne energije.

Izgradnja majhnih, srednjih in velikih sončnih elektrarn na ključ.

Investicijsko vlaganje v sončne elektrarne.

Fotovoltaika pri nas vedno bolj razširjena in še vedno donosna investicija. Z vlaganjem v tak sistem pripomoremo k varovanju okolja ter osebno ozaveščenost o ekologiji. Sončne elektrarne lahko postavimo na tleh ali na strehi z različnimi montažnimi sistemi, od kovinskih do enostavnih plastičnih.



#### MONTAŽNI SISTEMI RENUSOL

Montažni sistemi Renusol so način za postavitve sončne elektrarne. Omogočajo poceni izvedbo z različnimi principi. Ponujajo možnost integriranega postavljanja sončnih elektrarn. Njihova najenostavnejša rešitev je postavitve elektrarn s plastičnimi Console 'koriti' na katere postavimo fotovoltaični panel.



#### DANFOSS RAZSMERNIKI ZA DELOVANJE IN VODENJE SONČNIH ELEKTRARN

Paleta izdelkov vključuje tudi rešitve za spremljanje sončnega sistema, da bi dosegli optimalno energijsko porabo in donosnost naložb. Imajo že več kot 40 let izkušenj v proizvodnji in razvoju sončnih razsmernikov. Z zadnjo najnovejšo različico »TLX« razsmernikov pa so opravili z večino konkurentov.

Biring Sol d.o.o. Motnica 9, 1236 Trzin

tel.: 01 589 55 00

e-mail: solar@biring.si

www.biringsol.si





## Kazalo



MIŠKO KRANJEC

### **Podeželje:**

## **Zelena priložnost Slovenije**

Slovensko podeželje v orehovi lupini: kako se slovenske podeželske občine razlikujejo od ostalih? Katere med njimi izstopajo po različnih kazalnikih? In kateri svetovni trendi bodo v naslednjih letih najbolj oblikovali življenje na slovenski vasi?



MIŠKO KRANJEC

### **Intervju:** **Franc Bogovič**

### **Lestvice:** **Naj občine 28**

Najbolj učinkovite občinske uprave, najbolj podjetne občine, največji prejemki na prebivalca, največ štipendij za šolarje in študente.

### 4 **Trendi**

### 16 **Najbolj priljubljeni župani**

Prva lestvica najbolj priljubljenih slovenskih županov.

### 20 **Petič na čelu občine v cvetju**

### 21 **Intervju: Roman Lavtar, državni sekretar:** „Zaporedni uspeh na volitvah ni naključje“

### 30 **Pet svetovnih trendov,** ki bodo vplivali na slovensko vas

### 32 **Dobre prakse**

### 32 **Srce Slovenije**

### 34 **Trgovina, ki podpira lokalno delo in znanje**

### 36 **Piran: energetska najbolj učinkovita občina**

### 38 **Ljubljana Forum: O prihodnosti (in sedanosti) mest**

Publikacija je brezplačna.  
Odgovorni urednik: Robert Mulej  
Oblikovanje: Nina Blažko  
Urednik fotografije: Miško Kranjec

SBR d.o.o.  
Šarhova 8  
1000 Ljubljana

Trženje: BJM d.o.o.

Zlati kamen je blagovna znamka v lasti podjetij SBR d.o.o. in Planet GV d.o.o.  
[www.zlatikamen.si](http://www.zlatikamen.si)



## DEMOGRAFIJA

# Svet je vse bolj urban, Slovenija vse bolj predmestna.

Svetovni trendi: vse več ljudi in vse več prebivalcev mest. Po poročilu Organizacije združenih narodov Habitat je lani prvič v zgodovini v mestih živelo že več ljudi kot na deželi. To je civilizacijska prelomnica. Mesta rastejo in postajajo nosilci razvoja v 21. stoletju – ob tem pa bo mestno prebivalstvo naraščalo še naprej. Do leta 2025 bo v mestih živelo 59 odstotkov ljudi, do leta 2050 pa že tri četrtine.

Kar velja za svet, ne velja nujno za Slovenijo. Večina prebivalstva ne živi v mestih, pač pa v majhnih krajih in na deželi, pri tem pa se dežela spreminja in postaja vse manj „podeželska“ in vse bolj „predmestna“ (Več o tem v članku *Se na deželi res živi bolje?* v tej številki Zlatega kamna). Seznam demografsko ogroženih naselij je dolg 29 strani v Uradnem listu, a večinoma gre za bolj ali manj odročne manjše vasi in zaselke.

Najbolj demografsko ogrožena občina v Sloveniji? Kraj, ki ima obenem največ stoletnikov: Kanal ob Soči. Samo v letu 2009 se je v občini na račun selitev prebivalstvo zmanjšalo za 133 (2,3 odstotka prebivalstva) – največ med podeželskimi občinami. □

**75 odstotkov**  
svetovnega  
prebivalstva bo  
leta 2050 živelo  
v mestih

**29 strani**  
v Uradnem listu  
je dolg seznam  
demografsko  
ogroženih naselij  
v Sloveniji



Adrijanci

MIŠKO KRANJEC

*Posebna priloznostna izdaja, November 2011*

# Podeželje se spreminja.

Na eni strani se vse manj ljudi ukvarja s kmetijstvom. Na drugi strani se velik del prebivalstva dnevno vozi na delo v mesto, oziroma v drug kraj. Ob teh in drugih družbeno-ekonomskih ter demografskih spremembah podeželje spreminja tudi svojo podobo. Nove stavbe imajo – večkrat kot ne – neprimerno obliko in barvo, postavljene pa so na neprimernem mestu. Ob tem stare hiše propadajo, tradicionalna arhitektura in zasnova vasi ali trga pa izginjata. Škoda na račun takšnega opustošenja kulturne krajine je nepovratna.

Če pustimo moralne in estetske pomisleke ob strani: v turistično najbolj razvitih državah (na primer v Franciji ali Avstriji) dobro vedo, da je ohranjanje kulturne krajine preprosto zelo dobra naložba. □



**Zmanjšanje števila zaposlenih na slovenskih kmetijah v desetih letih:**

**-28 %**

Leto 2000: 107.809, leto 2010: 77.993

Število polnovrednih delovnih moči.

Vir: SURS

**Razlika med številom zaposlenih in številom delovnih mest v podeželskih občinah:**

**-28 %**

Vir: ISSO Zlati kamen



Domžale

MIŠKO KRANJEC

# Peking – Šanghaj: 4 ure in 44 minut

## Pravo merilo za zaostanek.

Kaj druží Slovenijo in Kitajsko? Iz prestolnice se na drug konec države z vlakom pripeljete v enakem času. Redni vlak med Pekingom in Šanghajem prepelje 1.318 kilometrsko razdaljo v štirih urah in 48 minutah. Vlak med Ljubljano in madžarsko mejo v Hodošu porabi za celih 44 minut manj časa – za dobrih 200 kilometrov.

Z enako hitrostjo drvi večina ostalih vlakov v Sloveniji. Potovanje iz prestolnice v Novo Gorico – ki je po cesti oddaljena dobrih 100 kilometrov – vam bo vzelo v povprečju več kot tri ure, v nekaterih primerih

pa celo približno štiri. Za primerjavo: vlak iz Pekinga v 117 kilometrov oddaljeni Tianjin vozi pol ure.

Premier v odhodu Boris Pahor je rad uporabljal vlak kot metaforo za razvoj: sedli bomo na ta ali oni vlak, drugi pa nam bo spet odpeljal. Uporabimo še mi vlak kot ilustracijo: narediti v dobrih štirih urah dvesto kilometrov – to je mera slovenskega zaostanka za najrazvitejšimi. Cena za lokalne skupnosti: višji stroški za vzdrževanje preobremenjenih cest, izguba časa v prometnih zamaških, preveliki izpusti toplogrednih plinov in s tem dolgoročne posledice. □



SIEMENS PRESS PICTURE





# Ljubljana – Hodoš: 4 ure in 4 minute



# Za policentrični razvoj Slovenije

Robert Mulej



Miško Kranjec

Franc Bogovič: župan Krškega že četrti mandat, do pred kratkim poslanec v državnem zboru, podpredsednik združenja evropskih občin z jedrskim objektom (GMF), do razpustitve parlamenta predsednik parlamentarnega odbora za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, član vrste parlamentarnih delovnih teles, med drugim odbora za lokalno samoupravo in regionalni razvoj. Pred tem podjetnik, poslovnež in svetovalec v zadruzi. Sadjar, agronom. Kaj bo po 4. decembru? Če bo izvoljen, poslanec – in nič več župan. Karkoli bo že delal, ostala mu bo z bogatimi izkušnjami pridobljena sposobnost, da na lokalne probleme gleda tudi z nacionalnega, evropskega, podjetniškega in ne nazadnje kmečkega zornega kota. Zato smo ga izbrali za sogovornika.

**K**ako vidite vlogo župana pri nas? Zakonodajni okvir postavlja močno pozicijo župana, od tu dalje pa je odvisno od posameznika, kako se zna na primer dogovarjati z različnimi strankami in listami ter narediti to pozicijo tudi v praksi zares močno, predvsem pa koristno za lokalno okolje.

**Ste imel torej občutek, da ste kot župan lahko dovolj vplival na razvoj občine?**

Da.

**Seznam nalog občine je zelo dolg. Ostane kaj časa in energije za razvojna vprašanja?**

Po mojem mnenju je to najpomembnejše področje, ki ga mora župan prepoznati. In se tudi odločiti, da se osredotoči na bolj dolgoročne ukrepe, čeprav so kratkoročni morda bolj zanimivi za nek bodoči volilni rezultat. Lahko vam povem lastni primer. Leta 2000 smo se odločili za razvoj visokošolskega sistema v našem prostoru. To smo postavljali tri mandate in vložili veliko sredstev. Zdaj delujeta v Krškem dve fakulteti. Učinki bodo zares vidni šele v desetih ali petnajstih letih, ko bo krog diplomantov enegetike in fakultete za logistiko dal svoje rezultate. Drug primer so poslovne cone. Kupiti je bilo potrebno 30 hektarov, jih opremiti. Glede na zahtevnost takšnega projekta dva mandata preprosto nista dovolj. Nikjer ni izrecno zapisano, da sta ti dve dejavnosti naloga občine. Vendar pa mislim, da je ključno, da se osredotočiš na dolgoročni razvoj okolja in si upaš sprejeti te izzive, ki so bistveno bolj zahtevni.

**Ste (zanekrat še) na dveh „stolih“: kot poslanec ste dolžni sprejemati ukrepe v dobro države, kot župan pa skrbeti za razvoj občine. Parlament je z varčevalnimi ukrepi na ravni države močno posegel tudi v financiranje občin. Kako ocenjujete to potezo?**

Moramo biti poštene in odkriti. Ker poznam strukturi obeh proračunov, lahko mirno rečem, da so bili lokalni proračuni do letošnjega leta dokaj zavarovani pred vplivi kriznih časov, medtem ko je struktura prihodkov državnega proračuna neposredno povezana z rezultati, torej z gibanji osnovnih kazalcev. V bistvu je dokaj pričakovano, da je država ta korak morala narediti. Prizadevali smo si, da bi ohranili čim več sredstev, vendar pa je bil poseg pričakovan.

Po drugi strani me moti, da država na splošno ni več investicijskih sredstev alocirala na lokalnem nivoju. Če pogledate primer kohezijskih sredstev za učinkovito rabo energije – prišli smo zgolj do objektov za ustanove, katerih ustanoviteljica je država. Nismo prišli do vrtcev, osnovnih šol in podobnih

inštitucij. V tem delu bi država tudi v kontekstu vzpostavljanja gospodarskih aktivnosti lahko alocirala več investicijskih sredstev na lokalno raven.

Čakajo nas še veliki izzivi. Cela vrsta odhodkov na lokalnem področju je povsem odvisna od regulative na državni ravni, na primer plače, socialni transferji ali regulativi za gradnjo objektov. Tu imamo veliko težavo, ker je poraba za dela, ki jih mora izvajati občina, odvisna od normativov, ki so prebogato zastavljeni glede na situacijo, v kateri se nahajamo. To so normativi, ki so prilagojeni gospodarski rasti za štiri ali šest odstotkov na leto. Ob prihodnjih pritiskih na občinski porračun se bo potrebno spooopasti tudi s tem.

**Kako ocenjujete sistem za financiranje lokalne samouprave v Sloveniji?**

V okviru parlamentarnega odbora za lokalno samoupravo smo obiskali Dansko. Tam se potroši na občinski ravni skoraj 50 odstotkov sredstev za javno porabo. Pri nas je ta delež 14 do 15 odstotkov.

Mislim, da je tudi za Slovenijo prava pot pri razvoju prav ta, da se večji delež javnih sredstev nameni za porabo na lokalnem nivoju.

Zanimivo je bilo, da so se prav v času našega obiska v sosednjem prostoru predstavniki občin in sindikatov pogajali o plačah za dve tri leta naprej. To pomeni, da je tako prihodkovna kot odhodkovna stran v rokah občin. Pri nas je pa cela vrsta stvari določenih na državnem nivoju, izvajajo pa se na lokalnem. Prav tu je bilo v zadnjem mandatu narejenih nekaj velikih napak. Občina postaja predal, iz katerega se jemlje sredstva in ne kraj, kjer se oblikuje politike in kjer si do neke mere suveren. Ni potrebno, da je to vedno vsaka občina zase, ampak zagotovo bi v okviru združenj občin morala biti pristojnost, da sami odločamo zase.

**Imate kot župan dovolj možnosti, da vplivate na primer na večje prihodke občin?**

Pri prihodkih občine vemo, da je ključna dohodnina in pri tem razdelitev glede na primerno porabo. Prosti del je vezan predvsem na pobiranje prispevkov za stavbna zemljišča, razpolaganje z občinskim premoženjem in kreditni potencial. In tu se možnosti hitro končajo. Ena od ključnih spremenljivk v zadnjih petih letih so bila evropska sredstva. Smo župani znali usposobiti ekipe, ki so bile sposobne pravočasno se odzvati na izzive finančne perspektive in iz evropskih skladov pridobiti sredstva? Tu se je pokazala zelo velika razlika med občinami.

**Imate podjetniške izkušnje. Ste jih lahko prenesli na župansko področje – sploh glede na to, da pri nas država dodeljuje delež dohodnine glede na razvitost občine?**

Mislim, da je to ena največjih anomalij na davčnem področju pri nas. Poznam izkušnje iz Švedske. Kolega me je peljal na ogled trgovskega območja, na

koncu pa navrgel, da ga sam ne obiskuje, ker kupuje le v domači občini – zato da denar ostane doma, ker davki ostanejo v domači občini. Vendarle je v Sloveniji za proračun ključna dohodnina. Teoretično bi torej bilo pametno postavljati stanovanjska območja za bogate ljudi. Vendar če bi tako enostransko gledali na razvoj občine, bi delali napako.

**Kje je torej prostor za smiselno podjetniško upravljanje občine?**

Moj prvi korak na županskem parketu je bil, da sem si pripeljal v ekipo nekaj bivših sodelavcev iz gospodarstva. Ob prepotrebni birokraciji v najboljšem pomenu besede smo v delovanju občine tako vzpostavili podjetniški pristop. Na eni strani smo poskušali ustvariti čim boljši servis za občane, na drugi strani pa skozi te podjetniške pristope gledati, kako na dolgi rok razviti občino in se v zvezi s tem kakovostno lotiti vseh investicij.

V zadnjih petih letih je občina Krško porabila za investicije skoraj 106 milijonov evrov, torej več kot polovico vseh proračunskih sredstev v tem času. 35 milijonov smo pridobili iz državnih in zlasti iz evropskih skladov. Toda nobena od teh naložb ni nasedla, nikjer se torej nismo ustavili. V tem času smo se tudi zadolžili za 18 milijonov evrov. V času polemik o zadolževanju je navajanje golih števil o dolgu zelo enostranski podatek. Ustvarili smo skoraj 20 hektarov opremljenih komunalnih

površin, da bi privabili investitorje. Odkupili smo stanovanjsko podjetje s 300 stanovanji, da lahko neposredno vplivamo na stanovanjsko politiko. Izgradili smo tudi širokopasovne povezave, da je v občini, ki je velika 280 kvadratnih kilometrov slehrno gospodinjstvo moč povezati z optičnimi kablji. Zgradili smo večino potrebnega kanalizacijskega omrežja, ki ga mora Slovenija v skladu z predpristopnimi izjavami postaviti do leta 2017.

Sloveniji zelo manjka nek kvalitativni pregled, v kakšnem stanju je katera občina. Ni isto, če si porabil sredstva za vodomete in ustvarjanje umetniškega vtisa, ali pa če si reševal vsebinske dolgoročne probleme. V času, ko je brezposelnost problem, smo ustvarili 300 do 400 delovnih mest na leto. In to so učinki, ki jih je potrebno zasledovati. Poskušamo se čim bolje pripraviti na vse izzive, ki jih evropski skladi ponujajo in to za zadeve, ki so nam domače. Ne izmišljujemo si projekte zaradi skladov, ampak skušamo ugotoviti, kaj ti skladi ponujajo za naše potrebe. In ob tako zastavljenih projektih gremo zavestno tudi v zadolžitve. Na drugi strani pa tako pospešujemo nastajanje delovnih mest v času, ko dela ni.

**Kako bi po vašem moralo biti urejeno financiranje lokalnih skupnosti, torej občin?**

To je zelo zahtevno vprašanje. Preden se pogovarjamo o financiranju, se moramo pogovoriti

**Na Danskem porabijo na lokalni ravni skoraj polovico vseh javnih sredstev, pri nas 14 do 15 odstotkov...**



MISKO KRANJEC

o vsebini. Na nek način smo namreč v razvoju lokalne samouprave na prelomnici. Na eni strani je evidentno, da do ustanovitve pokrajin najbrž ne bo prišlo. Zelo tehtno vprašanje je, če v tem času potrebujemo še 6 do 14 parlamentov in podobno. Po drugi strani pa tam, kjer je na račun velikega števila novih občin prišlo do velike razdrobljenosti počasi prihaja čas, ko bo potrebno določene skupne probleme reševati v okviru neke večje enote. Sam ocenjujem, da bi bilo potrebno vzeti v obzir uspešno lokalno upravo sedemdesetih let. Ta je temeljila na policentričnem razvoju, ki je imela osnovo v tridesetih ali štiridesetih mestih. Najbrž prihaja čas, da poiščemo obliko, kako bi del pristojnosti združili. Pristojnosti kot so prostor, razvoj gospodarstva in kmetijstva, zaščita in reševanje, knjižnice in podobno bi organizirano prenesli v neko skupno upravo – to bi lahko bila medobčinska uprava ali pa okrog upravnih enot. Po drugi strani pa bi na te skupne uprave prenesli veliko balasta z ministrstev. Ne vem, zakaj mora biti pridobitev dovoljenj za nek prostorski poseg proces, ki poteka na primer prek desetih ministrstev, če ne omenjam občin in upravnih enot. Mislim, da potrebujemo za takšne postopke eno samo točko. To je lahko po nemškem vzoru stična točka med državo in občinami. A potrebno je jasno razgraditi pristojnosti. Osebni dokumenti na primer še vedno ostanejo državna pristojnost. Vprašanja razvoja gospodarstva in kmetijstva pa je treba prenesti na lokalno raven, jih združiti na eni točki, omogočiti, da se problemi rešujejo na enem mestu. Mislim, da je tak premik ključen.

Ocenjujem, da se zaključuje čas osnovnih aktivnosti na lokalni ravni. Izgradnjo vodovodov, cest in podobnega, počasi bomo vse to postorili naredili. Zdaj prihajajo na vrsto skupne večje vsebine, ki bodo vplivale na dolgoročni razvoj nekega območja. Morda se bo v prihodnosti tudi pokazalo, da je kakšna občina kje preveč in da se bodo občine po času združevanja začele ponovno združevati. Nikakor pa ne bi tega po rokovnjaško zaukazal od zgoraj. To mora biti proces. Poglejte primer Danske. Ko so 1848 začeli z lokalno samoupravo, so imeli 1900 občin, po letu 1970 so prešli na slabih 300 občin in 13 pokrajin, leta 2002 so začeli in leta 2006 zaključili proces, ko so prišli na 98 občin s 40 do 50000 prebivalci v povprečju. Število pokrajin so zmanjšali na pet. Z razvojem družbe se potrebe spremenijo.

**Iz vaše stranke je prišla pobuda, da bi ukinili upravne enote. Ste imeli tudi to v mislih, ko ste omenjali neke nove točke združevanja?**

Kar govorim, je moje osebno stališče – v stranki ga nisem verificiral ali uskladil. V tem primeru gledamo na stvari vsak s svojega zornega kota in nismo povsem uskladili mnenj. Mislim, da je teritorialno območje upravnih enot neka primerna

oblika tudi za takšna potencialna središča in da se izognemo centralizmu. Mislim tudi, da Slovenija ne more temeljiti na zgolj šestih večjih mestih. Slovenci imamo ključno prednost v tem, da imamo o takšno policentričnost in poseljenost, kot jo imamo. Na ta način se je lažje spopadati s številnimi problemi od revščine do vandalizma in nemirov. Zakaj imajo v Grčiji toliko nemirov? Ker so ljudje skoncentrirani v Atenah in Solunu. Kaj naj tam delajo zdaj, ko dela ni? Mi imamo enakomerno poseljenost. To je po mojem potrebno gojiti in zato je premalo pet ali šest središč. Baza razvoja bi po mojem mnenju morala biti na teh štiridesetih mestih, ki so vzdrževala poseljenost in policentričnost Slovenije v preteklosti, v sedemdesetih in osemdesetih letih.

**Pri tako zastavljenem modelu policentričnega razvoja pokrajine niso potrebne.**

Seveda in to je možnost, da na takšna središča prenesemo pristojnosti in naloge. Vendar je potreben rez v organiziranost države kot celote. Poglejte na primer katastrofalno kakovost državnih cest. Občinske so bistveno boljše. Naj se država DARS osredotoči na glavne prometne žile in avtoceste, ostalo pa bi lahko spustili raven nižje. Enako velja za vzdrževanje vodotokov. V vrsti stvari bi morali odločanje in denar alocirati na nižjo raven. Prej sem omenil, da v okviru lokalne samouprave porabimo 14 do 15 odstotkov javnega denarja, odločamo pa zgolj o nekaj odstotkih – večino porabe prepisuje namreč država. To odločanje je treba spustiti na nižjo raven. Na ta način bo tudi nadzor bistveno boljši. Župan se ne more skrivati tako kot nek uradnik na ministrstvu. Na lokalni ravni je zelo jasno, kdo je za kaj odgovoren in zelo hitro so računi položeni. Z vidika učinkovitosti in transparentnosti porabe javnega denarja bi bilo potrebno na tak način debirokratizirati državo tako, da bi na enem mestu postavili jasno odgovornosti, a tudi dali možnost operativnega odločanja. Mislim, da je to ključno moment za razvoj države kot celote in ne le lokalne samouprave.

**Vaše županovanje se bo morda kmalu prekinilo. Kaj se bo zgodilo, če boste izvoljeni?**

Da, kandidiral bom na državnozbornih volitvah. Zakonodaja je jasna. V kolikor si izvoljen, se s prvo sejo državnega zbora je tvoj županski mandat prekinjen. Pooblastila se prenesejo na podžupanjo ali podžupana, in takoj se razpišejo predčasne volitve in te se v dveh mesecih zaključijo.

**Boste pogrešal župansko funkcijo?**

Bom, ker srčno uživam v tem poslu. Če primerjam delo župana in delo poslanca, je prvo dosti bolj konkretno in dosti bolj ustvarjalno. In na koncu leta so rezultati, ki so otipljivi in merljivi.

Je pa razvoj občine in širšega posavskega pros-

**„Baza razvoja bi po mojem mnenju morala biti na teh štiridesetih mestih, ki so vzdrževala poseljenost in policentričnost Slovenije v preteklosti, v sedemdesetih in osemdesetih letih.“**

**Sloveniji zelo manjka nek kvalitativni pregled, v kakšnem stanju je katera občina.**



MISKO KRANJEC

tora močno odvisen tudi od tega, kar se dogaja na državnem nivoju. V treh letih, ko sem bil poslanec v državnem zboru, sem postal tudi toliko samozavesten, da mislim, da lahko tej državi tudi kaj dodam. To velja tudi glede na to, v kakšnih okoljih sem vse deloval in koliko izkušenj sem si nabral na lokalnem nivoju. Delim mnenje kolega iz avstrijske ljudske stranke, ki je dejal, da si zelo težko predstavlja dobrega nacionalnega politika, ki ni bil prej občinski, lokalni politik. Te izkušnje so zelo dragocene in jih lahko s pridom uporabim. Štiriletni poslanski mandat je za učenje zelo kratek.

**Nekateri župani so lani začeli svoj peti mandat. Se človek v tem ne iztroši?**

Ob tem imam mešane občutke. Res je, da se je vedno težje zmotivirati za nastop na volitvah. Počasi se človek utruja. Po drugi strani je simptomatičen primer mesta Rennes v Bretanji: to je eno od prodronejših mest v Franciji in ima na čelu šele tretjega župana po drugi svetovni vojni. Podobno mi kaže tudi lastna izkušnja: šele v tretjem mandatu smo lahko realizirali ključne razvojne projekte, ki smo jih zastavili že v prvem. Če ni neke kontinuitete, programske in kadrovske, je težko delati. Realizacija projekta kot je poslovna cona traja dva do tri mandate. Več mandatov prinaša prednost, a le za dobrega župana. Volitve

so na štiri leta in vidimo lahko, da tudi župani, ki imajo za seboj dva ali tri mandate, izgubijo. Ni tako samoumevno, da si izvoljen. Zato je kar prav, da je število mandatov odprto.

**Vaša najboljša županska poteza?**

Ko sem se zelo odločno uprl meddržavni pogodbi med Slovenijo in Hrvaško o jedrski elektrarni in dobil pri tem močno podporo občanov. V pogodbi ni bilo sprejemljive rešeno vprašanje skladiščenja odpadkov. Po enajstem členu naj bi bil problem skladiščenja rešen enkrat do konca življenjske dobe nuklearne elektrarne ali še dve leti po zaprtju, če pa problem takrat ne bi bil rešen, bi si državi razdelili odpadke na pol.

Proti takšni pogodbi smo zbrali 4800 podpisov v 24 urah. Proces ratifikacije se je zaradi našega nasprotovanja zavlekel za 14 mesecev, a to je pripeljalo do dveh dodatnih zakonov in kakovostnih rešitev. Takrat se mi je potrdilo, da ljudje razmišljajo racionalno in trezno ter stopijo skupaj, ko se je potrebno boriti za pravo stvar. Ko imaš občutek, da znaš ugotoviti, kaj ljudje zares želijo in zastopaš njihova stališča, ti to daje samozavest za naprej. Pokazalo se je, da lahko na lokalnem nivoju ob pravi stvari in podpori občanov ustaviš ministrstvi dveh držav in da vpliv lokalnega politika ni tako omejen. □



ZLATI KAMEN

Pridružite se nam 13. marca 2012  
na Brdu pri Kranju na konferenci Zlati kamen



www.zlatikamen.si

## Vas zanimajo razvojni dosežki 211 slovenskih občin in kako prepoznati in v svoje okolje prenesti že uveljavljene dobre prakse na področju lokalne samouprave?

Poleg pestrega programa, kjer bomo:

- v sodelovanju s pomembnimi slovenskimi mediji predstavili vrsto dobrih zgodb iz lokalnih skupnosti,
- prvič predstavili ISSO analitiko slovenskih občin s podatki o občinah in medsebojnimi primerjavami in
- prvič podelili nagrado Zlati kamen za najuspešnejšo slovensko občino.

Dogodek je namenjen najvišjim predstavnikom slovenske lokalne samouprave, njihovim sodelavcem in vsem, ki ste del ustvarjalnega okolja lokalnih skupnosti.

Pozlatite slovensko prihodnost skupaj z nami!

Nosilca projekta sta Planet GV in SBR, Slovenian Business Report.

Cilj projekta Zlati kamen je prispevati k dvigu kakovosti življenja s širjenjem in prenosom najboljših praks med lokalnimi skupnostmi. Z uredniškim in raziskovalnim delom, osredotočenim na prepoznavanje in uveljavljanje dobrih praks ter vrhunskim analitičnim orodjem ISSO prispevamo k razvidnosti in prepoznavanju »vidnega dobrega« na lokalni ravni.

Mag. Peter Ribarič, dr. Daniela Brečko in mag. Robert Mulej, ustanovitelji Zlatega kamna

# Najbolj priljubljeni župani

Robert Mulej

In zmagovalec je: Franc Šlihthuber iz prekmurske mikroobčine Gornji Petrovci

**Ž**upani so priljubljeni. Tako priljubljeni, da bodo letošnje državnozborske volitve kot še nikoli skušali izkoristiti za preskok z občinske na državno raven. Ko smo skušali ugotoviti, kdo je med njimi najbolj priljubljen, smo uporabili relativne kazalnike in ne absolutnih števil. Poleg tega smo namesto posebej sestavljene javnomnjenjske raziskave uporabili kar tisto, ki zajame celotno volilno telo in redno poteka vsako četrto leto: lokalne volitve. Ob deležu glasov, ki ga je posamezni župan dobil na zadnjih volitvah, smo upoštevali

tudi volilno udeležbo, zlasti pa število zaporednih mandatov. Tako smo prišli do zmagovalca: Franc Šlihthuber je bil po 16. letih županovanja vnovič izvoljen in to s 100-odstotno podporo volilcev ob solidni, 56-odstotni udeležbi volilcev.

Z našo razvrstitvijo se marsikdo ne bo strinjal. Našemu načinu izbire lahko očitamo, da bolj izpostavlja župane manjših krajev. Slabši volilni rezultati v večjih krajih niso nujno znak manjše priljubljenosti – ampak včasih preprosto večje izbire med dobrimi kandidati. Župan, ki nastopa brez tekmeca, po definiciji dobi 100 odstotkov vseh veljavnih glasov. Morda tekmeca nima zato, ker je tako dober in priljubljen. Morda pa je edini



Miško Kranjec



v tistem kraju, ki se mu sploh ljubi županovati.

Vse to drži. Ampak kakršenkoli izbor bi že naredili, vedno bi bil relativen in pomanjkljiv v tem pomenu, da bi močneje poudarjal ene plati na račun drugih. Še ta opomba: biti najbolj priljubljen ne pomeni biti najboljši. Gornji Petrovci denimo so precej zadolžena občina in so imeli letos junija blokiran žiro račun. Naša razporeditev kaže natanko to, kar smo opazovali: delež glasov volilnega telesa in število mandatov. Nič več in nič manj. Če nekoga izvolijo petič zapovrstjo in če velik del volilcev zanjo ali zanj odda svoj glas (in se jim celo ljubi priti na volitve), tedaj ta župan bržkone ni ravno nepriljubljen.

Veliki deleži podpore in močna udeležba na

volitvah – značilnosti majhnih krajev. Biti prvi na vasi je nekaj drugega kot biti prvi v mestu. Tako pač je. Zato podatke z glavne lestvice dopolnjujemo z nekaj dodatnimi pogledi.

### Velike občine.

Če pogledamo posebej velike občine, je najbolj priljubljen župan Boris Popovič (Koper, 42. mesto na lestvici priljubljenosti). Za marsikoga kontroverzni Popovič je lani osvojil četrti mandat zapovrstjo in po 12 letih županstva zmagal s skoraj 70-odstotno podporo volilcev. Sledi mu župan Krškega Franc Bogovič (52. mesto) z enakim številom mandatov in nekoliko slabšo podporo volilnega telesa. Boris Popovič je tudi zmagova-

## Najbolj priljubljeni slovenski župani

Uvrstitev	Župan	Občina	Delež glasov	Volilna udeležba	Absolutni delež volilcev	Zaporedni mandati	Število točk
1	Franc Šlihthuber	Gornji Petrovci	100,00%	56,22%	56,22%	5	175
2	Ivan Markoja	Odranci	100,00%	52,34%	52,34%	5	169
3	Anton Kovše	Podvelka	69,07%	65,77%	45,43%	5	169
4	Ludvik Novak	Puconci	74,21%	56,42%	41,87%	5	164
5	Matjaž Švagan	Zagorje ob Savi	75,37%	55,03%	41,48%	5	163
6	Franc Pukšič	Destrnik	63,97%	63,98%	40,93%	5	162
7	Alojzij Kaučič	Juršinci	61,19%	66,00%	40,39%	5	161
8	Anton Butolen	Žetale	78,40%	68,31%	53,56%	4	161
9	Jožef Škalič	Kuzma	100,00%	58,83%	58,83%	4	159
10	Martin Mikolič	Rogatec	88,26%	43,12%	38,06%	5	158
11	Franc Čebulj	Cerklje na Gorenjskem	65,04%	58,07%	37,77%	5	157
12	Janez Novak	Loški Potok	100,00%	43,69%	43,69%	5	156
13	Franc Mužič	Brda	61,24%	59,52%	36,45%	5	155
14	Anton Törnär	Črenšovci	64,42%	56,48%	36,38%	5	155
15	Martin Brecl	Dobrna	72,93%	65,06%	47,45%	4	152
16	Benedikt Podergajs	Vojnik	62,51%	51,76%	32,36%	5	149
17	Valentin Južnič	Kostel	71,63%	62,16%	44,53%	4	148
18	Janez Ribič	Duplek	65,23%	47,34%	30,88%	5	147
19	Branko Ledinek	Rače-Fram	81,44%	53,84%	43,85%	4	147
20	Branko Kidrič	Rogaška Slatina	65,39%	46,41%	30,35%	5	146
21	Franc Hudoklin	Šentjernej	46,99%	63,23%	29,71%	5	145
22	Jože Doles	Bloke	100,00%	49,08%	49,08%	4	144
23	Marjan Kardinar	Dobrovnik	60,75%	69,29%	42,09%	4	144
24	Vinko Debelak	Prebold	100,00%	47,70%	47,70%	4	142
25	Zlatko Martin Marušič	Miren-Kostanjevica	45,73%	59,83%	27,36%	5	142
26	Edvard Čagran	Šentilj	51,69%	52,13%	26,95%	5	141
27	Matija Tasič	Prevalje	69,67%	57,33%	39,94%	4	141
28	Jožef Čakš	Šmarje pri Jelšah	55,02%	48,09%	26,46%	5	140
29	Dušan Andrej Kocman	Kozje	87,51%	60,24%	52,72%	3	140
30	Anton Zakrajšek	Velike Lašče	80,01%	48,82%	39,06%	4	139

Delež glasov in volilna udeležba: na lokalnih volitvah 2010

Točkovanje upošteva absolutni delež volilcev in število zaporednih mandatov. Županom brez tekmeca je odštetih 10 točk.

lec med 11 mestnimi občinami. Sledita mu Bojan Šrot (Celje, 60. mesto) in Matjaž Zanoškar (Slovenj Gradec, 63. mesto).

Zagorja z volilno pravico. Švagan je dokaz, da se lahko tudi župan večje občine izjemno priljubljen: skupno je osvojil kar peto mesto.

## Indeks zaupanja

Kako smo razvrstili župane po priljubljenosti? Morda bi bilo bolje reči po zaupanju, ki so ga do njih pokazali volilci. Prvi kriterij: število zaporednih mandatov. Upoštevali smo zadnjih pet lokalnih volitev – torej od leta 1994 naprej. Pri našem točkovanju je vsak mandat štel 20 točk.

Drugi kriterij: absolutni delež volilnih upravičencev, ki je v prvem krogu glasoval za županjo ali župana. Izračun ob volilnem rezultatu upošteva tudi udeležbo na volitvah. To je zlasti pomembno pri županih, ki niso imeli protikandidata. Točkovanje je potekalo tako, da je župan z najboljšim rezultatom prejel 100 točk, ostali pa so prejeli točke glede na to, koliko so se približali zmagovalnemu rezultatu. Na primer: največji delež volilcev je glasoval za Alojza Lipnika iz Solčave – zanj je oddalo glas 65,9 odstotka vseh volilnih upravičencev v občini. Za Darka Frasa iz Svete Trojice v Slovenskih Goricah je glasovalo 59,5 odstotka volilnih upravičencev v občini – to je 90 odstotkov zmagovalčevega rezultata. Lipnik je prejel 100 točk, Fras pa 90. Indeks zaupanja je vsota obeh točkovanj, pri čemer smo županom brez protikandidatov odšteli 10 točk.

## Mesta.

Najbolj priljubljen župan občine s sedežem v mestu je Matjaž Švagan iz Zagorja ob Savi. Osvojil je peti mandat zapovrstjo ob 75 odstotni podpori volilcev in 55 odstotni udeležbi. To pomeni, da ja zanj glasovalo 42 odstotkov vseh prebivalcev

Gornji Petrovci

## Število mandatov.

Vsak deseti slovenski župan je osvojil peti mandat zapovrstjo in je tako na čelu občine že šestnajsto leto! Od teh 21 županov z dolgo brado (to ni politične nekorektnost: vmes ni niti ene županje) jih devet prihaja iz majhnih ali zelo majhnih občin, kar 8 iz srednjevelikih in štirje iz večjih.

To je druga značilnost naše lestvice: poudarja dolgi rok in zanemarljivo renutna čustvovanja volilcev, kot jih na primer na državni ravni spremljajo na tedenski ravni. To pomeni, da na vrhu ni le županov, ki so bili lani izvoljeni prvič, ampak tudi tistih, ki so bili izvoljeni drugič ali celo tretjič. Za delno protiutež pogledjmo volilne rezultate v zadnjem letu.

## Tisti s tekmeci in oni brez njih.

Najprej: kar 23 županov na volitvah ni imelo protikandidata – med njimi tudi zmagovalec. Ne preseneča, da gre pri teh v kar 19 primerih za mikroobčine z manj kot 2.000 prebivalci. Sicer je bil župan največje občine brez protikandidata Ljubo Žnidar iz Polzele.

Med župani s protikandidati se je na volitvah najbolje odrezal župan Iga Janez Cimperman, ki



MISKO KRANJEC



## Najnenavadnejši župan vseh časov? Clay Henry III.

V čem je bil dolgoletni župan teksaškega kraja Lajitas Clay Henry nekaj posebnega? V tem, da je bil čisto pravi – torej štirinožni - kozel. Skrivnost njegove priljubljenosti je bila njegova strast do piva. Ko se je za to lastnost razvedelo, so Lajitas – kraj s stotimi prebivalci, ki je tam nekje „kamor se hodijo volcje parit“ - začeli obiskovati turisti. Iz hvaležnosti ker je Lajitas postavil na turistični zemljevid, so Claya Henryja leta 1986 prebivalci izvolili za župana, pozneje pa je ta čast doletela tudi dva njegova potomca, ki nista z nič manjšim užitek zvrčala steklenice z opojno zlato tekočino.

Po smrti Claya Henryja III. pred nekaj leti Lajitas nima več štirinožnih ljubiteljev piva na položaju mestnega očeta. Jih niti ne potrebuje. Prvi poskus, da bi zaspani kraj postavili na noge, sega v dvajseta leta prejšnjega stoletja. Takrat je Lajitas zalagal z žvečilnimi gumiji bližnji mehiški trg – razcvet je trajal le nekaj let, dokler ni mehiška vlada prepovedala uvoza. Drugi poskus kmalu po drugi svetovni vojni so spodbudile govorice, da je v bližini mesteca uranova ruda – a je ni bilo. In v tretje gre rado: Clay Henry je privabil dovolj turistov, ti pa so opazili, da Lajitas stoji sredi krasne neokrnjene narave. Rezultat: igrišče za golf, zdraviliški hotel in dovolj gostov za razcvet kraja – četudi kozli tam nič več ne pijejo piva.

Še vedno pa domačini gostom z veseljem pokažejo nagačeno telo Claya Henryja tretjega. Naj počiva v miru.

je protikandidata odpihnil z več kot 92 odstotki glasov. Zmagovalec med mestnimi župani je bil Anton Balažek iz Lendave (83,6 odstotka glasov). In prvi med župani mestnih občin? Kdo drug kot Boris Popovič.

### Absolutni delež upravičencev.

To velja, če upoštevamo klasični volilni rezultat. Pri našem indeksu priljubljenosti pa smo upoštevali absolutni delež volilnega telesa – kombinirali smo smo torej delež glasov volilcev z volilno udeležbo. Po tem kriteriju je na prvem mestu Alojz Lipnik iz Solčave. Zanj sta oddali glasove kar dve tretjini vseh volilnih upravičencev v občini, ki sodi med najmanjše v Sloveniji.

Med srednjevelikimi občinami se je najbolje odrezal izžanski Janez Cimperman. Ob približno petdeset odstotni udeležbi se njegovih 92 odstotkov glasov prepolovi: zanj je glasovalo 46,3 odstotka Izancev z volilno pravico. Med večjimi občinami je zmagovalec Matjaž Švagan, Zagorje (41,5 odstotka).

Prvi v mestu: Matjaž Han (Radeče, 50,2 odstotka). Med mestnimi občinami ima največjo podporo volilnega telesa Matjaž Zanoškar iz Slovenj Gradca (38 odstotkov).

### Kje so županje?

In dame? Nekatero županje s svojo aktivnostjo izstopajo in so zelo vidne v javnosti, a v resnici je županovanje skoraj rezervirano za moške. Županje so na čelu le desetih občin. Najbolj priljubljena je po več kriterijih Darinka Fakin iz Majšperka. Tretji mandat, 82,8 odstotka glasov volilcev in 40,5 odstotka glasov volilnih upravičencev – dovolj za 57. mesto na lestvici priljubljenosti.

Kakorkoli že izmerimo priljubljenost in jo primerjamo med seboj, končna podoba ima le

relativno veljavo. Volilni rezultati nam ne povedo veliko o tem, kakšni bodo rezultati županovega mandata ali s kakšno mero modrosti bo nekdo peljal razvoj občine. Prav to pa so elementi, ki jih bomo med drugimi skušali ocenjevati in predstavljati s pomočjo celotnega sistema Zlati kamen. Prvo celovito in sistematično oceno razvojne uspešnosti in prodornosti slovenskih občin bomo objavili še to zimo. Ostanite z nami.  Dobrovnik



MIŠKO KRANJEC

# Petič na čelu cvetoče občine

Polona Pibernik

Franc Šlihthuber je župan občine Gornji Petrovci vse od njenega nastanka leta 1994. Občani ga imajo radi. Zaradi njegovih rezultatov, zato ker za vsakogar najde prijazno besedo in ker je vedno pripravljen pomagati. Zasebno ima rad nogomet in rože.



**K**aj vas je prepričalo, da ste se pred 17 leti odločili kandidirati za župana?

Z 31 leti sem najprej postal predsednik vasi Stanjevci in ugotovil, da lahko in da znam delati dobro v korist občanov in občanov. To me je spodbudilo, da sem kandidira za župana na prvih lokalnih volitvah in zmagal z večino, s 70 odstotki vseh glasov.

**Kaj je čarobna formula vaše priljubljenosti med sokrajani?**

Na prvem mestu je spoštovanje do vseh in vsakogar, ne glede na okoliščine. Sem prijazen in kulturni človek, ki spremlja in koordinira vse, kar se dogaja v naši občini, od temeljnega kamna do otvoritve. Nikoli mi ni težko poprijeti za delo. Vse to se nato odraža na volitvah, kjer sem vedno zmagal z večino, tudi s 87 ali 93 odstotki, pa čeprav sem imel tudi po tri protikandidate.

**Na kateri dosežek ste najbolj ponosni?**

Začeli smo dobesedno iz nič, zato sem ponosen na vse, kar smo skupaj z ekipo v tem času dosegli. Obnovili smo osnovno šolo in vse sakralne objekte, zgradili vo-

dovod in nov vrtec, uredili gasilske domove, športne in kulturne objekte. Smo edina gorička občina, ki ima lastno policijsko postajo in širokopasovno internetno povezavo. Obnovili smo določene obrate in proizvodnjo. Še posebej pa sem ponosen, da smo ena najbolj urejenih občin na našem območju. V občini, ki je velika 66,8 km<sup>2</sup> zasadimo 30.000 rož na leto.

**Katera je bila najtežja izkušnja vaših mandatov?**

Poskušal sem doseči, da bi Zakon o financiranju občin upošteval posebne dejavnike nekaterih manjših občin, pa za to ni bilo posluha. Zato se moramo v občini vedno zadolžiti, če želimo kaj narediti, nekaterim pa to ni potrebno.

**Kaj najraje počnete kot župan?**

Delo župana mi je v celoti v veselje, med bolj priljubljena opravila pa zagotovo sodijo urejanje okolice, sajenje rož in čistoča občine. Rad opravljam tudi naloge predsednika Športnega društva NK Križevci, kjer skozi šport mlade vzgajamo za življenje.

**Imate ali vzgajate svojega naslednika?**

Za to ne vidim potrebe, na volitvah naj zmaga najboljši. Zase lahko rečem, da rad vodim krmi- lo naše občine in sem to skupaj s svojo ekipo in občani pripravljen početi še naprej.

## Ste že slišali za Gornje Petrovce?

Idiličen kraj v severovzhodnem Goričkem ima 2.170 prebivalcev in meri 67 kvadratnih kilometrov. Demografski kazalniki so dokaj neugodni: prebivalstvo upada in se stara: po povprečni starosti prebivalcev so Gornji Petrovci na četrtem mestu med slovenskimi občinami. Druge značilnosti: slabo razvito podjetništvo, a močno kmetijstvo. Skoraj polovica delovno aktivnega prebivalstva je kmetov. Po kriterijih ministrstva za finance sodi občina med najmanj razvite v Sloveniji (203. mesto). Glede na svojo velikost občina posluje dokaj varčno – stroški občinske uprave, preračunani na prebivalca, so povprečni. Ob tem pa je nadpovprečno zadolžena – s skoraj 1.000 evri občinskega dolga na prebivalca je na četrtem mestu v Sloveniji.

# Zaporedni uspeh na volitvah ni naključje

Polona Pibernik

Formalni položaj slovenskega župana je povsem primerljiv s položajem županov v večini evropskih držav, pravi Roman Lavtar, sekretar v Službi Vlade RS za lokalno samoupravo in regionalno politiko. Z njim smo se pogovarjali o specifikah slovenskih županov v našem javnem prostoru.

**K**akšna je dejanska vloga župana v slovenskem sistemu lokalne samouprave?

Vloga župana se od občine do občine razlikuje. Ta je najprej odvisna od politične spretnosti posameznika, ki – kot vemo – niso enakomerno porazdeljene. Znotraj enakih formalnih pooblastil si tako eni župani ustvarijo manj drugi več dejanskega vpliva. Nadalje lahko na vlogo župana vpliva stil vodenja in ne nazadnje, vloga župana je odvisna tudi od razmerja političnih sil, se pravi od podpore, ki jo je deležen v občinskem svetu.

**Ali je relativna moč županov manjših občin drugačna od županov večjih središč?**

Ko ocenjujemo razmerja znotraj občine zagotovo ne. Drugače pa je navzven v razmerju do regije in državnih organov. Tu imajo župani velikih občin vsekakor naravno prednost, ki jo pogosto tudi izkoristijo. V razmerju do državnih organov je posebno prednost prinašal položaj županov, ki so bili hkrati tudi poslanci, kar v novem sklicu državnega zbora ne bo več mogoče.

**Kaj pomeni, če je nek župan zaporedoma izvoljen več mandatov?**

Število zaporednih županskih mandatov kaže na kontinuirano podporo volilnega telesa konkretni osebi. Ta v večini volivcev očitno zbuja zadostno mero zaupanja, da mu vedno znova podelijo mandat. Najbolj prepričljivim slovenskim županom teče peti zaporedni mandat. Ta pojav ni slovenska posebnost, ampak jo zasledimo tudi v drugih državah. Volivci preprosto verjamejo osebam, ki jih poznajo in lahko vsaj načeloma ocenjujejo njihovo dosedanje delovanje.

**Ali večje število mandatov avtomatično pomeni, da gre za sposobnega župana?**

Vsekakor gre za sposobnost prepričati volilno telo, da ponovno glasuje za istega kandidata. Včasih gre celo za določeno karizmo. Kakorkoli, na rezultat volitev vpliva večje število dejavnikov, župani, ki to že so, pa imajo v predvolilni tekmi pred svojimi tekmeci naravno prednost v tem, da jih volivci že poznajo in lahko svojo sposobnost dokazujejo z že zaključenimi investicijami, kar njihovi tekmeci ne morejo. Zato zaporedni uspeh na volitvah nikakor ni zgolj naključje. □





# *Zelena* priložnost Slovenije



Slovensko podeželje v orehovi lupini: kako se slovenske podeželske občine razlikujejo od ostalih? Katere med njimi izstopajo po različnih kazalnikih? In kateri svetovni trendi bodo v naslednjih letih najbolj oblikovali življenje na slovenski vasi?

# Se na deželi res živi bolje?

Robert Mulej

Večina slovenskih občin je podeželskih in večina Slovencev živi na podeželju. A kakšne so te občine? Slovenske podeželske občine smo pregledali s pomočjo izbranih kazalnikov, ki so del sistema Zlati kamen

**SURS: „Zaradi priselitev tujcev je prebivalstvo Slovenije v zadnjih desetih letih naraslo za 60.000 prebivalcev – za večje slovensko mesto.“**

**P**odeželske občine bi morale po definiciji biti za Slovenijo zelo pomembne. Zakaj? Ker v Sloveniji ni velikih mestnih aglomeracij in jih bržkone tudi ne bo. Pravzaprav Slovenija – z izjemo Ljubljane in Maribora – nima večjih mest. In na vsaj na prvi pogled deluje izrazito podeželsko.

A stvar ni tako preprosta. Začenjase z vprašanjem – katere občine so pravzaprav podeželske? V sistemu Zlati kamen smo uporabili definicijo, ki temelji na uradnem statusu občinskega središča: podeželske občine so torej tiste, ki nimajo mesta za središče. Slovenija ima 67 mest – a eno od teh (Višnja gora) ni središče občine. Po tej definiciji bi Slovenija imela 66 mestnih in 146 podeželskih občin. Problem: vrsta občin je očitno izrazito podeželskih, a ima središče v kraju s statusom mesta – na primer Bovec ali Tolmin.

Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj (OECD) si pri definiciji podeželja pomaga z gostoto poselitve: kraji z manj kot 150 prebivalci na kvadratni kilometer so podeželski. Ta kriterij je preprost, jasen in deluje logično. Po tej opredelitvi le 39 krajev v Sloveniji ne sodi na podeželje. Na prvi pogled deluje ta opredelitev bolj prepričljivo. A v nekaterih skrajnih

primerih so rezultati ponovno nenavadni. Po kriteriju OECD je mestna občina Nova Gorica podeželska, medtem ko Duplek ali Hajdina ne sodita na podeželje. Pri naši analizi smo se naslonili predvsem na definicijo OECD, ki pa smo jo po potrebi dopolnjevali z definicijo po uradnem statusu.

## Kam se selimo?

Najprej demografija. Statistika kaže, da se v mesta priseljuje več ljudi kot na podeželje. Vseeno je lani več kot polovica podeželskih občin zabeležila pozitivni selitveni prirast – v 92 občin na podeželju se je torej več ljudi priselilo kot odselilo. Drugo dejstvo: največ prebivalcev so lani izgubila nekatera indus-

trijska mesta kot sta Velenje in Jesenice. In tretjič: prebivalstvo Slovenije se povečuje zaradi priseljenih tujcev in ti gredo praviloma v mesta. Kot poroča analiza Statističnega urada RS Demograf-

ska podoba Slovenije: zaradi priselitev tujcev je prebivalstvo Slovenije v zadnjih desetih letih naraslo za 60.000 prebivalcev – za večje slovensko mesto.

Če pogledamo celotni prirast – torej povečanje ali zmanjšanje prebivalstva – je med 25 kraji, kjer se je prebivalstvo zmanjšalo najbolj, 24 podeželskih. Toda tudi med kraji, kjer se je prebivalstvo najbolj povečalo, prevladujejo podeželske občine. Najpogosteje gre za občine, ki so blizu velikih mest – med občinami z največjim prirastom so denimo

## Bogati kot v mestu

Podeželska občina z najvišjimi prejemki na prebivalca:

**Žirovnica (10.810€)**

Povprečni letni bruto prejemek na prebivalca, 2009  
Vir: SURS





## Povprečna podeželska občina

- Površina: 102 kvadratna kilometra (72,8)
- Število prebivalcev: 6.254 (25.147)
- Letni bruto prejemki na prebivalca: 7.906€ (9.637€)
- Število podjetij: 337 (2.056)
- Povprečni letni prirast podjetij: 11,1 (81,5)
- Ustvarjena dodana vrednost: 24 milijonov € (301 milijon €)

Izbor podeželskih občin po kriteriju OECD. V oklepajih so poprečne vrednosti za 39 nepodeželskih občin.

Viri: ISSO Zlati kamen, SURS, GV IN

Zgornji Brnik

MISKO KRANJEC

**Stopnja brezposelnosti je v Kuzmi več kot štirikrat večja kot v Žireh.**

Ig, Logatec, Vodice, Rače-Fram ali Vrhnika.

Demografske kazalnike pomembno osvetli podatek o razliki med številom zaposlenih prebivalcev in številom delovnih mest v občini. Preprosto povedano – kjer je delovnih mest bistveno manj od zaposlenih prebivalcev, gre za „spalna naselja“, kjer ljudje živijo in od koder se vozijo drugam na delo. Prav to je ena od pomembnih značilnosti slovenskega podeželja: podeželske občine imajo po zadnjih podatkih 434.664 zaposlenih prebivalcev, a le 312.881 delovnih mest. Ta 28-odstotna razlika potrjuje misel, da Slovenci radi delamo v mestu, a živimo na deželi.

**Kje delamo?**

Če pogledamo podatke o deležu delovno aktivnega prebivalstva, se podeželske občine v povprečju ne razlikujejo dosti od nepodeželskega: v obeh primerih je ta stopnja okrog 40 odstotkov. Toda med podeželskimi občinami so bistveno večje razlike – razlika med občino Kuzma, kjer je delovno aktivnih le 26,5 odstotka prebivalcev, in Cerknim, kjer je ta stopnja 46,2 odstotka, je skoraj še enkrat večja od tiste med Mariborom (35 odstotkov) in Komendo (46.1 odstotka). Podobno je pri brezposelnosti: delež brezposelnih je v Kuzmi več kot štirikrat večji od tistega v Žireh.

**Skriti šampioni.**

Kaj nam povedo te skrajnosti? Na eni strani so občine v Prekmurju: te povsem prevladujejo na vrhu seznama občin z največjo stopnjo brezposelnosti. Na drugi strani je slika bolj heterogena – v oči pa bije, da so med občinami z zelo nizko stopnjo brezposelnosti prav na vrhu seznama kraji v hribovitih krajih zahodne Slovenije: Cerčno, Idrija,

Železniki in Žiri. To so kraji, kjer je doma kar pet od devetnajstih slovenskih skritih šampionov.

Z izrazom skriti šampioni je harvardski profesor poslovnih ved Hermann Simon opisal srednjevelika večinoma proizvodna podjetja, ki so v širši javnosti dostikrat neznana, a so na svojem ozkem področju vodilna v svetovnih merilih. Takšna podjetja so hrbtnica nemškega izvoznega gospodarstva, imamo pa jih tudi pri nas. Pri analizi skritih šampionov je Simon med drugim odkril, da so ta podjetja praviloma doma v majhnih krajih. Poleg tega so geografsko pogosto skoncentrirana – v nekaterih krajih se posebej dobro razvijajo.

Analiza slovenskih skritih šampionov je pokazala podobne značilnosti – doma so večinoma na podeželju. V Prekmurju jih ni, ob tem pa ni zanesljivo, da je bila poslovna strategija „največje tekstilne tovarne v Evropi“ v številnih elementih popolno nasprotje tipične strategije skritega šampiona.

Podjetja v 171 podeželskih občinah so leta 2009 skupaj ustvarila 5,1 milijardo evrov dodane vrednosti. Preračunano na prebivalca to znese 4.815 evrov. V 39 nepodeželskih občinah so gospodarske družbe v istem letu naredile za 12,7 milijarde evrov dodane vrednosti – več kot 13.000 evrov na prebivalca.

Dramatična razlika. Ena od poti do močnega gospodarstva v podeželski občini (in vzporedno s tem majhne brezposelnosti): po najboljših močeh podpirajte podjetja, ki bi lahko postala skriti šampioni. Druga, nič manj pomembna pot: podpirajte podjetništvo na vseh ravneh.

**Koliko zaslužimo?**

Najprej: na podeželju se zasluži manj. V povprečju znaša neto plača na podeželju 871 evrov. To je za 100 evrov manj od slovenskega povprečja. Ta je julija znašal 974 evrov. Podobna razmerja odkrijemo, če pogledamo podatke o povprečnemu bruto prejemku na prebivalca, ki ga Statistični urad izračuna iz podatkov o dohodnini. Povprečje za podeželske občine je v letu 2009 znašalo 7.906 evrov na prebivalca. Pogled na ostale občine pokaže za več kot 1.700 evrov višji znesek: 9.637 evrov. Toda razlika se zmanjšuje: leta 2004 je bilo povprečje za podeželske občine za 21 odstotkov nižje kot za ostale. Do predlani je ta razlika padla na 18 odstotkov. Povedano drugače, bruto prejemki na prebivalca rastejo na podeželju hitreje kot v mestu.

Marsikaj je na deželi ceneje in ta razlika lahko uravnoteži razliko v plači. Največje razlike so pri cenah nepremičnin. Sodeč po podatkih baze SLONEP so cene stanovanj v Ljubljani v povprečju za 30 do 40 odstotkov višje od cen stanovanj v okolici Ljubljane, torej v Osrednji Sloveniji. Razlike med Ljubljano in ostalimi kraji so še večje – cene so v Ljubljani na splošno nekje dvakrat višje od ostalih v Sloveniji.

Maribor



MISKO KRANJEC



MŠKO KRANJEC

**Ena od poti do močnega gospodarstva v podeželski občini (in vzporedno s tem majhne brezposelnosti): po najboljših močeh podpirajte podjetja, ki bi lahko postala skriti šampioni.**

### **Manjši kraji, večja stanovanja.**

Zato ne preseneča, da kaže podeželje zelo ugodno sliko, ko gre za kazalce, ki kažejo stano-

### **Slovenci radi delamo v mestu, a živimo na deželi:**

**9** - Število podeželskih občin, kjer je več zaposlenih prebivalcev.

vanjski standard prebivalcev. Na podeželju je pride na 1000 prebivalcev 413 stanovanj. Povprečje za nepodeželske občine je 386 stanovanj. Tudi povprečna površina na prebivalca je nekoliko večja in sicer za približno dva kvadratna metra.

Kar v enajstih podeželskih krajih pride na prebivalca več kot 40 kvadratnih metrov stanovanjske površine – zunaj podeželja je takšna občina le ena. To so Radenci. Še ta je podeželska le po kriterijih OECD, po kriteriju Zlatega kamna pa ne.

Na prvem mestu je odmaknjeni Kostel s skoraj 60 metri stanovanj na prebivalca. A če pogledamo ostale „zmagovalce“, prevladujejo kraji z močno razvitim turizmom: Bovec, Kranjska gora, Bohinj, Kobarid, Bled... Zato moramo podatek jemati z rezervno: na statistično sliko teh krajev zagotovo vplivajo tako imenovani vikendi, bržkone pa tudi neprijavljene sobe, namenjene za oddajanje turistom...

### **Druga plat.**

Četudi v stopnji brezposelnosti ni večjih razlik med podeželskimi in nepodeželskimi občinami, je na podeželju bistveno več prejemnikov socialne pomoči. V povprečju je v podeželskih občinah 41 prejemnikov na 1000 prebivalcev. Povprečje za nepodeželske občine je 35 prejemnikov pomoči.

Močno izstopajo občine v vzhodni Sloveniji. Absolutni prvak je Destrnik, kjer so leta 2008 prejeli socialno pomoč kar 103 prebivalci. Več kot 10 odstotkov prebivalstva prejema socialno pomoč še v Dobrovniku in Rogaševcih. Le v treh nepodeželskih občinah je bil delež prejemnikov pomoči večji od šestih odstotkov prebivalstva. Na podeželju je bilo takšnih občin kar 36. Toda ponavljamo, razlike med podeželskimi občinami so zelo velike.

### **Kostel : Slovenija 48,9 : 41,7**

Povprečna starost prebivalcev. Največ stoletnikov menda prihaja iz Kanala ob Soči, toda občina z največjo povprečno starostjo prebivalcev je Kostel.

Vir: SURS

### **Neizmerljivi šarm zelenja.**

To je kratek povzetek slike, ki jo o našem podeželju dobimo s pomočjo trdih statističnih podatkov. A ti kazalniki nam ob vsej objektivnosti ne povedo, zakaj je podeželje za Slovence tako zelo privlačno. Marsikdo se za selitev v kraj v podeželski občini blizu mesta odloči iz povsem ekonomskih razlogov: stroški bivanja so zunaj mestnih središč lahko precej nižji. Vsaj za posameznika in na kratek rok. Nekaj drugega je družbena cena na dolgi rok, ki jo prinašajo velike dnevne migracije in spreminjanje narave krajev iz podeželske v suburbano.

A podeželje ni privlačno le zaradi nižjih stroškov. Bližina narave, zelenje, bolj umirjen tempo, manj stresa, manj hrupa – vse to so pomembni, a težko merljivi momenti življenjskega standarda. Za marsikoga so prav te lastnosti podeželja bistvene. Če odmislimo tisto staro trditev, da nas ima večina Slovencev tako ali tako večina kmečke korenine – in nam je zato bližina zemlje posebej pri srcu. □

# Prvi na vasi

## Najprivlačnejše občine

Podeželske občine, kamor se ljudje najbolj priseljujejo.

Prvič		
Uvrstitev	Ime občine	Skupni selitveni prirast.
1	Trebnje	352
2	Logatec	307
3	Vrhnika	305
4	Sežana	302
5	Grosuplje	291
6	Postojna	200
7	Lenart	191
8	Ivančna Gorica	181
9	Cerknica	175
10	Rače - Fram	172
11	Ig	169
12	Brezovica	168
13	Slovenska Bistrica	165
14	Kamnik	141
15	Loška dolina	138
16	Zavrč	127
17	Cerklje na Gorenjskem	120
18	Poljčane	118
19	Šoštanj	113
20	Brežice	111
21	Nova Gorica	111
22	Prebold	102
23	Vojnik	101
24	Dobrepolje	100
25	Laško	97
26	Metlika	91
27	Vodice	88
28	Litija	87
29	Šmarješke Toplice	77
30	Kuzma	76

Definicija podeželske občine: po kriterijih OECD  
Podatki za leto 2009  
Vir: SURS

Drugič		
Uvrstitev	Ime občine	Skupni selitveni prirast.
1	Škofljica	225
2	Lenart	191
3	Ivančna Gorica	181
4	Rače - Fram	172
5	Komenda	171
6	Ig	169
7	Brezovica	168
8	Loška dolina	138
9	Zavrč	127
10	Radenci	123
11	Šenčur	122
12	Cerklje na Gorenjskem	120
13	Poljčane	118
14	Prebold	102
15	Vojnik	101
16	Dobrepolje	100
17	Dol pri Ljubljani	93
18	Polzela	88
19	Vodice	88
20	Šmarješke Toplice	77
21	Kuzma	76
22	Gornji Grad	71
23	Šmarje pri Jelšah	71
24	Škocjan	70
25	Moravče	68
26	Štore	65
27	Trzin	65
28	Brda	62
29	Horjul	61
30	Sveta Ana	58

Definicija podeželske občine: po kriterijih Zlatega kamna  
Podatki za leto 2009  
Vir: SURS

## Kje je dovolj dela?

Podeželske občine z ugodnimi kazalniki na trgu dela

Prvič		
Uvrstitev	Občina	Stopnja registrirane brezposelnosti v %
1	Cerkno	4,60%
2	Jezerško	4,92%
3	Gorenja vas-Poljane	5,12%
4	Horjul	5,39%
5	Dobrova-Polhov Gradec	5,82%
6	Vodice	6,16%
7	Šmarješke Toplice	6,34%
8	Moravče	6,38%
9	Lukovica	6,73%
10	Sveti Jurij v Slov. goricah	6,75%
11	Gorje	6,77%
12	Bohinj	6,78%
13	Šenčur	6,79%
14	Cerkvenjak	6,79%
15	Cerklje na Gorenjskem	6,81%
16	Bled	6,89%
17	Komenda	7,15%
18	Dol pri Ljubljani	7,21%
19	Dobrepolje	7,23%
20	Divača	7,32%
21	Ig	7,34%
22	Kobarid	7,51%
23	Škofljica	7,51%
24	Benedikt	7,66%
25	Brezovica	7,69%
26	Žirovnica	7,69%
27	Bloke	7,76%
28	Velike Lašče	7,79%
29	Kranjska Gora	7,86%
30	Trnovska vas	7,87%

Definicija podeželske občine: po kriterijih Zlatega kamna  
Podatki za avgust 2011  
Vir: Zavod za zaposlovanje RS

# Kje imajo dober standard?

Podeželske občine z največjo stanovanjsko površino na prebivalca in najvišjo neto plačo

Drugič		
Uvrstitev	Občina	Razlika med številom zaposlenih in številom delovnih mest
1	Nova Gorica	2244
2	Kidričevo	1636
3	Lenart	1529
4	Zreče	1280
5	Gornja Radgona	1054
6	Slovenj Gradec	1037
7	Nazarje	770
8	Sežana	442
9	Idrija	374
10	Bled	-4
11	Žiri	-23
12	Hodoš	-49
13	Solčava	-50
14	Kostel	-65
15	Osilnica	-67
16	Mežica	-94
17	Loška dolina	-101
18	Šentrupert	-101
19	Ljutomer	-102
20	Cerklje na Gorenjskem	-111
21	Kuzma	-129
22	Jezersko	-134
23	Kobilje	-142
24	Bloke	-146
25	Ljubno	-168
26	Bistrica ob Sotli	-188
27	Veržej	-194
28	Kostanjevica na Krki	-211
29	Luče	-213
30	Dobrovnik	-218

Definicija podeželske občine: po kriterijih OECD  
Vir: ISSO Zlati kamen [www.zlatikamen.si](http://www.zlatikamen.si)  
Pozitivna razlika pomeni, da občina zaposluje več ljudi iz drugih krajev kot je prebivalcev občine, ki delajo zunaj občine.

Prvič		
Uvrstitev	Občina	Stanovanjska površina v m <sup>2</sup> na prebivalca
1	Kostel	59,72
2	Bovec	47,17
3	Kranjska Gora	47,10
4	Hrpelje - Kozina	43,01
5	Bohinj	42,72
6	Kobarid	41,67
7	Bled	41,25
8	Komen	40,79
9	Kobilje	40,50
10	Brda	40,19
11	Osilnica	40,12
12	Bloke	39,85
13	Moravske Toplice	39,20
14	Gornji Petrovci	39,01
15	Hodoš	38,87
16	Lendava	38,84
17	Divača	38,71
18	Tolmin	38,51
19	Velika Polana	38,46
20	Šalovci	38,34
21	Kanal	38,09
22	Luče	37,98
23	Sodražica	37,96
24	Solčava	37,62
25	Dobrovnik	36,76
26	Jezersko	36,47
27	Žirovnica	36,41
28	Cirkulane	36,35
29	Miren - Kostanjevica	36,30
30	Puconci	36,04

Definicija podeželske občine: po kriterijih OECD  
Podatki za leto 2008  
Vir: SURS

Drugič		
Uvrstitev	Občina	Povprečna neto plača v €
1	Cerklje na Gorenjskem	1.166
2	Šoštanj	1.046
3	Središče ob Dravi	1.032
4	Nova Gorica	1.026
5	Sveti Tomaž	1.019
6	Grad	1.009
7	Lukovica	998
8	Divača	996
9	Kanal	991
10	Ruše	990
11	Šentrupert	985
12	Sveta Ana	980
13	Puconci	977
14	Sveti Jurij v Slov. goricah	964
15	Krško	962
16	Tišina	956
17	Brda	954
18	Dobje	951
19	Ig	951
20	Mirna Peč	950
21	Postojna	949
22	Podlehnik	947
23	Radeče	941
24	Bled	940
25	Gorenja vas - Poljane	938
26	Križevci	937
27	Črna na Koroškem	936
28	Sežana	936
29	Dobrovnik/Dobronak	931
30	Žirovnica	931

Definicija podeželske občine: po kriterijih OECD  
Julij 2011  
Vir: SURS

# Pet svetovnih trendov, ki bodo vplivali na slovensko vas.

**K**akšne možnosti ima slovensko podeželje v hitro spreminjajočem se svetu? Pregledali smo napovedi svetovnih analitikov in futurologov in izluščili nekaj glavnih značilnih gibanj. Skupni odgovor bi lahko strnili v misel – podeželje je zelena priložnost Slovenije. Cena hrane bo rasla. Pomen zdrave, varne in trajnostno pridelane hrane se bo povečeval. O možnostih Slovenije veliko pove izjava ministra za kmetijstvo v odhodu Dejana Židana ob letošnjem

ceneje, ceneje”, zdaj pa se čudite, ko imamo diok-sinsko afero.“

Zakaj je podeželje zelena priložnost Slovenije? Ker je narava posel. Manj kot je na lokalni ravni uničena, boljše poslovne priložnosti ponuja. Pet trendov, ki jih naštevamo, je grob in poenostavljen pogled. Ampak pri oblikovanju smo se skušali ravnati po zdravi kmečki pameti.

## Prvič, klimatske spremembe.

Okoljska osveščenost ni več le subkulturni in obrobni pojav, pač pa je postala nekaj vsesplošno sprejetega. Vsaj ko gre za načelno raven. Ko bodo posledice klimatskih sprememb vse bolj neposredno zadevale posameznike, lahko pričakujemo, da bo to (še) močneje vplivalo tudi na vedenje potrošnikov. Tveganje: Tudi v Sloveniji lahko pričakujemo še več poplav, viharjev, suš in drugih ekstremnih vremenskih pojavov.

**Priložnost:** povečalo se bo povpraševanje po hrani, pridelani po načelih trajnostnega razvoja. Slovensko podeželje ima izvrsten potencial za te oblike pridelave.

## Drugič, rast cen hrane.

Po ocenah študije OECD in FAO se bodo cene žitaric in mesa do konca desetletja dvignile za 20 do 30 odstotkov. Rast cen hrane v svetovnih merilih nikakor ni le posledica borznih špekulacij. Hrane preprosto ne bo dovolj: svetovno prebivalstvo narašča, na račun klimatskih sprememb se bodo pogoji za pridelavo poslabšali, nestabilnost razmer in trgov pa povečala. Naraščanje srednjega sloja na Kitajskem in v Indiji, torej v dveh državah z največ prebivalci spreminja tudi prehranjevalne navade in porabo. Hrana lahko postane v teh razmerah eden ključnih naravnih virov v 21. stoletju.



MIŠKO KRANJEC

sejmu AGRA v Gornji Radgoni (objavil jo je SIOL): „V Sloveniji dejansko proizvajamo varno, kakovostno in okusno hrano, ker smo, kljub ne najboljšim naravnim danostim, v veliki meri ohranili tradicionalen način proizvodnje hrane, ki ni tako zelo intenzivna. Ali kot je dejala ena od evropskih kolegic ministric, “silili ste nas ceneje,

**Priložnost:** pomen kmetijstva bo naraščal – to je lahko ena od večjih poslovnih priložnosti 21. stoletja. To še zlasti velja za „pametno“ kmetijstvo: inovativno in usmerjeno v trajnostni razvoj.

### Tretjič, boj za naravna bogastva.

Napovedi dogajanj v naslednjih desetletjih so si enotne v tem, da bodo rastoča gospodarstva zlasti držav iz skupine BRIK močno povečala porabo surovin. Če odmislimo skrajne možnosti (kot na primer večji vojni spopadi za surovine), bo posledica izrazita rast cen.

**Priložnost:** Slovenija je majhna in nima klasičnih strateških surovin. Toda med strateškimi surovinami bližnje prihodnosti bosta tudi hrana in voda. Nekaj, kar naše podeželje ima. Poleg tega imajo gospodinjstva in kmetije na podeželju dobre možnosti za energetska samooskrbo (bioplin, biomasa in sončna energija) in s tem manjšo odvisnost.

### Četrtič, skromnejše življenje.

Pritisk na vire bo vse večji, cene bodo rasle, delež družinskih proračunov za osnovne potrebe se bo bržkone povečeval. Dela bo zelo verjetno še manj. Posledice dolžniške krize bodo dolgotrajne: v zahodnem svetu smo pač zapravili lep del tistega, kar bodo naši potomci šele zaslužili. Velika verjetnost je, da bomo v prihodnjih desetletjih

živeli skromneje kot smo bili navajeni. To pomeni na dolgi rok tudi manj denarja za zdravstvo: bolj zdrav način življenja bo bistveno manj stvar posameznikove izbire in okusa, pač pa nujnost.

**Priložnost:** Z zdravo in varno hrano lahko preprečimo vrsto bolezni. Pričakujemo lahko, da se bo povečevala osveščenost ljudi, s tem pa tudi povpraševanje po kakovostni hrani.

### Petič, vzpon mest.

Po študiji Organizacije združenih narodov Habitat je bilo prav lansko leto prelomno v razvoju človeške civilizacije: od lani naprej živi v mestih večji delež svetovnega prebivalstva kot na deželi. Ob tem nastajajo velikanske mestne aglomeracije, ki naj bi v 21. stoletju po moči in političnem vplivu celo prehiteli države.

**Priložnost:** Preprosto povedano - večja kot so mesta, bolj dragoceno bo živeti na deželi. Zgovoren argument v prid tej tezi je rast kmečkega turizma. Počitnice na deželi niso le kratkotrajna modna muha. Javnomnenjska raziskava, ki so jo objavili na italijanski državni televiziji, je pokazala, da so za več kot polovico Italijanov idealne počitnice tiste na turistični kmetiji – pri čemer bi večina dala prednost ekološki kmetiji. Letos v Italiji pričakujejo 20-odstotno povečanje števila gostov na turističnih kmetijah. □



## Na Mihaelov sejem v Mengeš!

**Mengeš leži na vznožju hriba Gobavice, nad južnim delom pa se vzpenja pogorje Rašice in Dobena. Obkroža ga ravnica mengeškega polja, za najlepšo kuliso pa poskrbijo Kamniško-Savinjske Alpe.**

Že stoletja je znano cerkveno, gospodarsko in obrtniško središče – kraj, kjer se prepletajo poti, ki vodijo na Gorenjsko proti Brniku in Kranju, na sever proti Kamniku, na vzhod proti Domžalam ter na jug proti Trzinu in Ljubljani.

V letu 1992 so v Mengšu obudili običaj sejmarstva, ki je zamrl v prvi polovici 60. let prejšnjega stoletja. Prostovoljno gasilsko društvo, mengeška godba in Turistično društvo Mengeš so bili pobudniki obuditve tradicije, kar so še danes, čeprav je v organizacijo vstopilo novoustanovljeno društvo Mihaelov sejem pod dolgoletnim vodstvom Štefana Borina.

Mengeš je ob ponovni ustanovitvi občine v letu 1995 dobil tudi slogan: S pesmijo v srcu. Tako je tudi vsakoletna tradicija na Mihaelovem sejmu, da je glavno vodilo te prireditve glasba, predvsem domačih ustvarjalcev.

Letošnji sejem bo torej že 19. po vrsti. Otvoritvena slovesnost se bo začela v soboto, 24. septembra, ob 9.30 na novem, spremenjenem prizorišču pri občini oziroma Kulturnem domu Mengeš. Letošnje prireditve bo najbolj zaznamoval že jubilejni, 15. festival godbenih koračnic, ki se bo prav tako začel v soboto, 24. septembra, ob 14 uri. Organizatorji obljublamo zelo pestro dogajanje oba sejemska dneva, kjer bodo v ospredju predstavitve turizma v Srcu Slovenije, otroški program, pisana ponudba na stojnicah, eko in etno stojnice, glasba za ples in zabavo ter še marsikaj zanimivega.

**Zato naj naše vabilo velja za vse, ki želijo doživeti letošnji sejem v Mengšu. Potrdili se bomo, da boste odnesli polno lepih vtisov in da se srečamo drugo leto na jubilejnem, 20. Mihaelovem sejmu.**



# Slovenija ima svoje **SRCE**

Polona Pibernik



SRCE SLOVENIJE

Aleksandra Gradišek

11 let dela, 5,8 milijonov evrov razvojnih sredstev za podjetniške programe, 10 pridobljenih mednarodnih projektov, 529 novih pravnih oseb, dve specializirani podporni instituciji. To je le nekaj rezultatov, ki jih beleži projekt Srce Slovenije, ki je med seboj povezal 16 občin.



**S**rce Slovenije pomeni več stvari. Najprej je to ime geografskega področja, ki v obliki srca povezuje 16 občin osrednje Slovenije v polmeru 50 kilometrov iz geometričnega središča GEOSS kot središčne točke. Isto ime nosi lokalna akcijska skupina, znotraj katere svoje interese uresničuje 5 občin tega področja. Srce Slovenije pa je tudi znamka, ki povezuje ljudi, njihove pobude, izdelke, dogodke in projekte, ki tu nastajajo. »V tem smislu je znamka Srce Slovenije družbena inovacija«, je prepričana Aleksandra Gradišek, direktorica Centra za razvoj Litija, ki lastnik in upravljalec Srca Slovenije, »z njo želimo dvigniti ustvarjalni potencial našega prostora in kakovost bivanja v njem«.



SRCE SLOVENIJE

### Povezovanje občin z enakimi interesi.

Center za razvoj Litija je občina Litija ustanovila leta 2000 z namenom pospeševanja podjetništva malega gospodarstva. „Vendar smo hitro spoznali, da izhajajo razvojne priložnosti iz širše regije, ključ do uspeha pa je povezovanje“ pravi Aleksandra Gradišek, „zato smo danes prepoznani kot koordinator razvojnih projektov ne le na območju Srca Slovenije, pač pa se s projekti, kot so na primer Inovativna lokalna skupnost, RegioMarket in CO2-NeuTrAlp, uspešno uveljavljamo tudi v širšem regijskem in evropskem okolju.“

Že prvi projekti so pokazali, da konkurenčne prednosti območja ne gre iskati zgolj na področju turizma, kamor lokalne razvojne agencije sicer najraje posežejo. Izoblikovali so tri stebre, ki celostno pokrivajo razvojne potrebe Srca Slovenije, turizem, gospodarstvo in okolje. „Na področju turizma se trudimo za večjo prepoznavnost na trgu in večjo dodano vrednost naše turistične ponudbe, področje okolja zajema delo s šolami, sodelovanje z nevladnimi organizacijami, krepitev lokalne samooskrbe in področje okoljevarstva. Znotraj tretjega stebra, podjetništva, pa dvigujemo konkurenčne prednosti območja Srca Slovenije, pridobivamo kapital za izvedbo turističnih in drugih projektov, ustvarjamo podjetniški preboj podeželja in povezujemo izobraževalne procese s podjetniškimi izzivi«, pojasnjuje direktorica centra.



SRCE SLOVENIJE

90 dni kolesarjenja

### Razvojna partnerstva.

Abrahamov ključ

Čprav ekipa šteje le 11 zaposlenih, je izvedene projekte skoraj nemogoče prešteti. Odgovor se tudi tu nahaja v povezovanju, saj center sodeluje s številnimi zunanjimi sodelavci in različnimi razvojnimi partnerji, ki niso vedno le organizacije, pač pa tudi posamezniki, domačini. Tako so nastali odmevni projekti kot so Abrahamov ključ Srca Slovenije, praznovanje 50 letnikov z donatorsko noto, 90 dni kolesarjenja za zeleni rekord Zemlje, ki je v ozaveščanju ljudi o pomembnosti ohranjanja planeta povezal 20 občin in Živa voda iz Srca Slovenije, ki je projekt Naravnega zdravilnega gaja Tunjice.

V razvojnih partnerstvih sta nastali tudi dve specializirani podporni instituciji. Zadruga za razvoj podeželja Jarina, ki skrbi za pomembno področje samooskrbe z doma pridelano hrano, v katerega je vključenih skoraj 60 ponudnikov in več kot 40 vrtcev, šol in drugih ustanov. Razvojna fundacija Pogum pa je namenjena podpori nadarjenim otrokom.

Vpliv izvedenih projektov na kakovost bivanja v Srcu Slovenije je daljnosežen in močan. To se je potrdilo tudi na nedavnem obisku v Makedoniji, ki so jo v okviru dvostranske izmenjave znanj in dobrih praks pred dvema leti obiskali štirje udeleženci. Letos je Severovzhodno regijo v Makedoniji obiskala prava gospodarska delegacija, saj so se na pot poleg predstavnikov centra in županov odpravili tudi številni podjetniki Srca Slovenije, ki v povezovanju zunaj meja vidijo nove poslovne priložnosti. 22 ljudi, 22 konkretnih priložnosti. „To je moč doseči le, če delaš s srcem. Tak način dela prinaša drugačne učinke kot delovanje po pameti“, deli svojo izkušnjo Gradiškova, „v Srcu Slovenije najdejo svoj prostor le tisti, ki želijo iskreno in iz srca delati dobro, tega ne moreš početi zaradi dobička.“ □

[www.zlatikamen.si](http://www.zlatikamen.si)

# Trgovina, ki podpira lokalno delo in znanje

Polona Pibernik

Pod skupno blagovno znamko „Zdravo z naravo – izdelek s podeželja“ so se povezali kmetje in ponudniki izdelkov domače obrti Mislinjske in Dravske doline.

Ideja za trgovino z izdelki s koroškega podeželja je nastala na pobudo kmetov Mislinjske in Dravske doline. Ob pripravi Lokalne razvojne strategije območja istoimenske Lokalne akcijske skupine (LAS MDD) so med ključne probleme uvrstili prav povezovanje in kot oviro za uspešnejši razvoj podeželja izpostavili dejstvo, da ni nikogar, ki bi se profesionalno ukvarjal s trženjem lokalnih izdelkov in storitev. Pisalo se je leto 2008. 28. novembra 2009 je svoja vrata v starem mestnem jedru Slovenj Gradca odprla specializirana trgovina z izdelki s podeželja, ki ponuja izdelke domače in umetne obrti ter doma pridelano ali predelano hrano. Etnolog Janez Bogataj jo je opisal kot

»trgovino, kakršno Slovenija drugje nima«.

## Skupaj močnejši.

LAS MDD je pod skupno blagovno znamko Zdravo z naravo – Izdelek s podeželja povezal ponudnike izdelkov domače obrti in kmete ter jim omogočil, da svoje izdelke ponudijo širšemu lokalnemu okolju. Preveriti je bilo potrebno ponudbo, raziskati trg, narediti poslovni načrt, pridobiti ustrezen prostor, izdelati načrt notranje opreme, poiskati domačega izdelovalca opreme iz koroškega lesa, izbrati in usposobiti prodajalce, oblikovati blagovno znamko in embalažo, izdelati katalog in še marsikaj. Pogosto je moral LAS lokalnim proizvajalcem pomati urediti pravno formalne plati registracije, da bi njihovi izdelki sploh lahko pristali na prodajnih policah skupne trgovine. »Najtežje je bilo premagati prvo nezaupanje kooperantov dobaviteljev, ki jih je zdaj že več kot 40«, pravi upraviteljica LAS MDD Marija Praznik, »ko pa je trgovina enkrat zaživela, smo se morali vsi skupaj naučiti načrtovati potrebne količine blaga, saj smo se občasno spopadali s pomanjkanjem predvsem mlečnih izdelkov.«

Sočasno se je bilo potrebno soočiti z izzivom ozaveščanja okolja, da je kupovati lokalno bolj zdravo in obenem koristno za razvoj regije. Ta izziv je po mnenju Praznikove celo veliko težji, kot je bila vzpostavitev same trgovine. »Če kupimo izdelek, ki je zrasel na tukajšnji kmetiji ali nastal v lokalni delavnici, pomagamo, da se nekdo, ki živi v naši soseščini, lahko preživlja s svojim delom in znanjem. Pomagamo ohranjati starodavna znanja za izdelavo

## Cilji projekta Trženje izdelkov s podeželja

- Povezati lokalne proizvajalce, ki imajo znanje za izdelavo kakovostnih izdelkov, ni majo pa dovolj časa, znanja in denarja za promocijo in trženje.
- S skupno promocijo in trženjem zmanjšati tovrstne stroške na enoto proizvoda.
- Z organiziranim pristopom k promociji in trženju izdelkov s podeželja povečati možnosti za razvoj novih ali širitev obstoječih dejavnosti na kmetijah.
- S podjetniškim pristopom k razvoju podeželja spodbujati nastanek novih delovnih mest na podeželju.
- Ustvariti pogoje za realnejše načrtovanje proizvodnje na kmetijah.
- Zagotoviti možnost, da kmetje in obrtniki svoje izdelke in storitve prodajo po primerni ceni, ne pa kot industrijsko blago.

teh izdelkov. Skrbimo za okolje, saj negativen vpliv transportnih poti zmanjšamo na minimum in krepimo lokalno ekonomijo», poudarja Praznikova, vendar tega žal ne razumejo ali nočejo razumeti vsi. Globalna kriza in poplava poceni industrijskih izdelkov pri tem nista ravno v pomoč, saj so cene izdelkov s podeželja nekoliko višje od tistih iz supermarketov, vendar Janez Ivartnik, poslovodja prodajalne ugotavlja, da se je že izoblikoval krog rednih in zvestih kupcev teh izdelkov, ki se postopoma širi. »Pri nas kupujejo tisti, ki so bolj osveščeni, učitelji, zdravniki, odvetniki in upokojeanci. Ostalih kupcev je zaenkrat manj, zanimivo pa je, da dobivamo vse več naročil od podjetij«, opaža Ivartnik

### Vztrajno in pogumno v širitev.

Financiranje Trženja izdelkov s podeželja je LAS MDD izvedel s sredstvi iz projekta Leader in Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in podeželje, nekaj sredstev so prispevale občine ustanoviteljice LAS MDD in podjetje v obliki prispevkov v naravi. Maja 2010 se je stacionarni trgovini pridružila tudi mobilna, sledila je internetna. Izvirno obnovljen in prepoznaven starodobnik iz leta 1973 je do konca lanskega leta trikrat na teden obiskal osem občin Mislinjske in Dravske doline in občanom ponujal domače izdelke. Mobilni podaljšek trgovine se je zaradi dragega vzdrževanja izkazal za stroškovno neučinkovitega, zato je trenutno v fazi mirovanja in iskanja novih finančnih rešitev.

Zato pa sam projekt Trženja izdelkov s podeželja še zdaleč ne miruje. Čeprav so zagonska sredstva zadoščala zgolj za obdobje do odprtja trgovine, v projektu izkoristijo vsako priložnost, sejem ali lokalno prireditve za promocijo svoje dejavnosti, izdelkov, ki jih je v prodajnem programu že več kot 400 in svojih dobaviteljev. Poleg tega dejavno razmišljajo o širitvi na nove trge. »Sami ali v sodelovanju s kakšnim partnerjem moramo poiskati pravi način prodaje naših izdelkov v večjih mestih, kjer ponudba s podeželja ni dostopna za prvim vogalom, potencialno številno kupcev pa bistveno večje«, razmišlja Praznikova. »Možnih načinov je veliko«, jo dopolni Ivartnik: »Ena od teh je tudi franšiza.«

### Dober glas seže v deveto vas.

Projekt Trženja izdelkov s podeželja je zbudil veliko zanimanja doma in v tujini. V LAS MDD so gostili številne, tudi 50 članske delegacije, ki so se prišli učiti kako povezati lokalne proizvajalce in zagnati skupno trženje njihovih izdelkov. Poleg slovenskih skupin, so gostili predstavnike lokalnih akcijskih skupin iz Hrvaške, Latvije in Slovaške. »Dobro seme se torej širi in prepričana sem, da bo marsikje bogato obrodilo«, je zadovoljna Praznikova. Medtem pa ostaja tudi na Koroškem v ognju še kar nekaj izzivov. Predvsem na nivoju osveščanja potrošnikov, kjer razmišljajo o uvedbi novih načinov druženja kupcev



KRISTJAN PAVLIN

## Državni denar: razvoj pod vprašajem

LAS Mislinjske in Dravske doline se je razvojnih projektov lotil proaktivno. Denarja iz pridobljenih razpisov niso želeli zgolj razdeliti, ampak poskrbeti, da bodo izbrani razvojni projekti samostojno zaživi. Odločili so se za 4 velike projekte, med katerimi je tudi Trgovina Izdelki s podeželja. Večletni projekti, ki se skoraj s tremi četrtinami financirajo iz državnega denarja Ministrstva za kmetijstvo so od aprila letošnjega leta pod vprašajem, saj je Ministrstvo za kmetijstvo spremenilo pogoje za financiranje projektov območja Leader z uredbo, ki omejuje višino denarne pomoči na 200.000 evrov na posameznega nosilca. Ker je zaradi svoje nosilne vloge zadruga LAS Mislinjske in Dravske doline edini nosilec, bodo zdaj morali že prejeti denar celo vračati, za naprej pa do njega niso več upravičeni. Vse to vpliva na usodo projektov, še posebej občutljiva je trgovina, ki je še v lanskem letu prinesla 7.000 evrov izgube. Skupaj z župani občin, ki sofinancirajo zadrugo, dejavno iščejo poti iz nastale zagate, vendar obstaja velika verjetnost, da bo kateri od projektov moral ugasniti, trgovina pa skrčiti svoje poslovanje.

na eni strani in povezovanja dobaviteljev na drugi. Na ta način bodo lažje prepoznavali potrebe in želje trga, povečali občutek skupnosti in pripadnosti in tako lažje snovali ideje za nove izdelke, pospeševanje prodaje, ipd. V projektu si želijo, da bi bila trgovina lokalni skupnosti v večji meri v ponos, da bi v njej znala prepoznati enega od pomembnih spodbujevalcev razvoja podeželja in se na to ustrezno odzvati. □

## Pojasnilo

Pojasnilo na članek »Naj občine« avtorja Roberta Muleja v reviji Zlati kamen, revija za lokalno samoupravo.

Avtor je na podlagi tekočih odhodkov (16.769.338,11 EUR) iz Proračuna Mestne občine Ptuj 2011 izračunal tekoči strošek na prebivalca občine.

Ob tem bi želeli opozoriti, da so tekoči odhodki občine stroški, ki so namenjeni za delovanje celotne občine, stroški za delovanje občinske uprave pa so samo za delovanje uprave, kar pomeni, da so izračuni narejeni za ene podatke, obrazložitev v članku pa govori drugače.

Tekoči odhodki občine zajemajo v Mestni občini Ptuj tudi sredstva za delovanje proračunskega sklada v višini 9.117.755 EUR (konto 409 Rezerve, 409300 Sredstva proračunskih skladov), zato niso primerljivi podatki z ostalimi občinami, ki morda tega sklada nimajo. Proračunski sklad CERO Gajke je pri nas ustanovljen za izgradnjo deponije in infrastrukture ob deponiji za več občin.

Stroški delovanja občinske uprave so razvidni iz Posebnega dela proračuna in zajemajo stroške v Uradu župana in splošnih zadev pod področjem 06 - Lokalna samouprava (886.906,82 EUR) in Oddelka za finance in analitiko pod glavnim programom 0603 - dejavnost občinske uprave (1.829.905,00 EUR); imamo pa tudi Skupno občinsko upravo občin v Spodnjem Podravju, katere stroški za delovanje so prikazani pod glavnim programom 0603 - dejavnost občinske uprave (987.424,41 EUR), ki pa pokriva delovanje večih občin.

Če preračunamo zgoraj navedene stroške (3.704.236,23 EUR) in jih delimo s številom prebivalcev Mestne občine Ptuj (23.716) dobimo strošek na prebivalca v višini 156,20 EUR.

Odnosi z javnostmi  
Mestne občine Ptuj

(opomba uredništva: besedilo ni lektorirano)

# Energetsko najbolj učinkovita občina: Piran

Mateja Kegel



MIŠKO KRANJEC

**P**omena izboljšanja učinkovite rabe energije in uvajanja obnovljivih virov energije se slovenske občine vse bolj zavedajo. Mnoge med njimi samostojno ali v sodelovanju z različnimi partnerji izvajajo projekte na področju energetske učinkovitosti stavb, predvsem, ko govorimo o zgradbah občinskih uprav, šol in vrtcev. Aktivne so na področju prometa, pri spodbujanju uvajanja novih tehnologij in rabi obnovljivih virov energije. Energetika.NET je letos drugič zapored podelila priznanje najboljšim. S pomočjo natečaja En.občina 011 smo izbrali najboljše občine na tem področju in včeraj na zaključnem dogodku projekta tudi podelili nagrade zmagovalnim.

### **Med malimi občinami zmagovalna Miren Kostanjevica**

V kategoriji malih občin je letošnja zmagovalka občina Miren Kostanjevica, ki je komisijo prepričala s preprostim dejstvom, da tudi majhne občine z aktivno okoljsko in energetske politiko lahko bistveno zmanjšajo rabo energije ter povečajo rabo obnovljivih virov energije. Občina Miren Kostanjevica je v svoji prijavi izpostavila pomembnost povezovanja, informiranja in glede na letošnjo prijavo, tudi dobro sodelovanje na posameznih projektih v občini, vezanih na energetske učinkovitost. V občini so učinkoviti pri energetski obnovi javnih stavb, komisijo pa so prepričali tudi z učinkovitim delom na področju javne razsvetljave, ki že prinaša konkretne rezultate. Občina je za nagrado prejela izračun ogljičnega odtisa, ki ga bo pripravila Umanotera in sicer v vrednosti 800 evrov.

### **Velenje drugič zapored najboljša mestna občina**

Občina Velenje je komisijo prepričala drugo leto zapored. Zagotovo so njihove aktivnosti, kot je dosledna energetska statistika, uspešno črpanje nepovratnih sredstev EU in sodelovanje v mednarodnih projektih pomembni razlogi, prav tako pa dejstvo, da vse več svoje energije usmerjajo v področje OVE in URE, da si je občina nagrado zaslužila. Tudi z uspešno nadgradnjo lanskoletne prijave in novimi projekti v letošnjem letu. Občina je prejela nagrado podjetja Solvera Lynx, paket storitev v vrednosti 3.000 evrov.

### **Občina Piran zmagala v kategoriji srednjih občin in absolutno**

Dobra vizija, razumevanje energetske problematike in pomena energetske učinkovitosti je le nekaj razlogov, zakaj si je občina Piran prislužila letošnjo nagrado. Pri pregledu prijave je komisija

ugotovila, da so v področju analize rabe pokrili vsa področja, razen izrabe odpadkov, izkazali so se tudi z odlično analitičnostjo. Terminski plan in dobro pripravljena vrednost investicij dajeta vedeti, da v občini mislijo resno. Pozabili niso niti na pomembne spremljajoče aktivnosti, s čimer so pokazali, da razumejo in realno pripravljajo celovito delovanje na področju energetske učinkovitosti. Nekaj dodatnih točk jim je zagotovo prinesla tudi ambicioznost, ki je na tem področju danes zelo pomembna.

V občini Piran za zagotovitev gospodarnejšega ravnanja z energijo sledijo zastavljenim ciljem z izvedbo ukrepov opredeljenimi znotraj svojega LEK. Nenehno izboljševanje izkazujejo z izvedbo ukrepov, katerih učinke ocenjujejo na letnem nivoju. Doseganje kratkoročnih letnih ciljev za občino Piran pomeni hkrati tudi doseganje dolgoročnih ciljev, ki so v skladu z nacionalnim energetske programom opredeljeni za obdobje desetih let.

Dvojna zmaga je občini Piran prinesla dve nagradi. V kategoriji srednjih občin je prejela nagrado



ANALOG

Energetike.NET - promocijske storitve v vrednosti 2.000 evrov in kot najboljša občina med vsemi prijavljenimi še nagrado Zavoda za gradbeništvo Slovenije (ZAG), paket storitev v vrednosti 5.000 evrov. Občine, ki so prejele nagrado so pokazale predvsem, da razumejo pomembnost obnovljivih virov energije in učinkovite rabe energije, kar izkazujejo na vseh področjih svojega delovanja, rezultati pa so vidni v obliki ukrepov. Vsaka od prijavljenih in zmagovalnih občin na svoj način skrbi za subvencioniranje javnega prevoza, energetske učinkovite sanacije javnih objektov, javno razsvetlavo, uvajanje OVE, k učinkoviti rabi pa usmerjajo tudi svoje občane in občanke.

Letošnji natečaj, ki je bil drugi zapored, je združil deset občin, ki so se potegovale za nazive najboljših, poleg že omenjenih so v natečaju sodelovale še občina Domžale, Krško, Preddvor, Šentrupert, Tolmin, Trebnje in Vransko. □

Na sliki od leve: župan občine Miren Kostanjevica, župan občine Piran, Alenka Žumbar Klopčič – direktorica in urednica Energetike.NET, Boris Sučić (član komisije), direktorica občinske uprave Velenje Andreja Katič, Aleš Žnidarič – ZAG (glavni pokrovitelj) in Tomaž Fatur – Solvera Lynx (član komisije in pokrovitelj nagrade za veliko občino).

# O prihodnosti (in sedanjosti) mest

Peter Skalar

Značilnosti prvega Ljubljana Foruma, konference o prihodnosti mest in metodi previdevanja (foresight) pri načrtovanju mestnega razvoja: širok spekter pogledov in rešitev z različnih področij, mednarodna razsežnost in poudarek na sodelovanju.

**Dunajska mestna uprava podpira razvoj urbanega kmetijstva.**

**K**onference, ki jo je na Ljubljanskem gradu organiziral CeGD (Center za podporo razvoju e-upravljanja), se je udeležilo 150 predstavnikov mest, stroke in podjetij iz 29 držav. Med njimi je bila vrsta županov in podžupanov prestolnic, ugledni strokovnjaki, kot denimo arhitekt Boris Podrecca

ali futurolog Jerome C. Glenn, avtor projekta Millennium, ter predstavniki evropskih ustanov.

## **Vzorni primer: Dunaj.**

Poleg strokovnih pogledov o metodi previdevanja kot eni najučinkovitejših znanstvenih metod za upravljanje mest v prihodnosti so bili med najbolj zanimivimi vsebinami konference zagotovo primeri dobrih praks. Med njimi je izstopal Dunaj, eno od



PETER IRMAN / VISION

najuspešnejših evropskih mest, ki je praviloma prav na vrhu različnih mednarodnih primerjav.

Kot je povedala dunajska podžupanja Maria Vassiliakou, se mesto sooča s številnimi zahtevnimi izzivi. Te denimo prinašajo številni priseljenci in vse večja gostota prebivalstva. Toda kot pravi dunajska podžupanja: „Gostota je lahko čudovita stvar, če se je lotimo pametno.“ V Dunaju pri načrtovanju opuščajo princip monokulturnih mestnih con in ga nadomeščajo z mešanimi območji, kjer se prepletajo stanovanjski deli s prostori za trgovine in storitvene dejavnosti. Druga pomembna smernica je podpora razvoju tako imenovanega urbanega kmetijstva in zelenih območij. Urbano kmetijstvo je modni trend, ki se v najbolj napredno vodenih mestih hitro uveljavlja. Na Dunaju mestna uprava ozelenjuje degradirana območja, jih spreminja v parke, a tudi v zelenjavne vrtove in sadovnjake. Rezultati: boljše okolje, spodbujanje vrtničarstva pomaga izboljševati socialno vključenost nekaterih občutljivih skupin, mesto pa povečuje stopnjo samooskrbe s svežo zelenjavo in sadjem.

## Slediti potrebam ljudi.

Mestni načrtovalci namenijo veliko pozornosti tudi prometu. Infrastrukturo spreminjajo tako, da je bolj prijazna do pešcev in kolesarjev, ob tem pa ves čas preurejajo mestni promet tako, da čim bolj sledi potrebam ljudi. Pomembno področje je tudi povečevanje energetske neodvisnosti mesta zlasti s sončnimi elektrarnami na strehah velikih javnih zgradb.

Kot je pozneje na okrogli mizi županov jugovzhodne Evrope povedal povedal ljubljanski mestni glavar Zoran Janković, uspeh Dunaja dobro opazimo tudi pri nas. Razvojna vizija Ljubljane je namreč na samosvoj in edinstven način združiti srednjeevropsko urejenost in lepoto Dunaja s sredozemsko živahnostjo Barcelone.

Zanimivih prispevkov in izrečenih misli na konferenci je bilo preprosto preveč, da bi jih v tem pregledu lahko zajeli (več najdete na spletnih straneh organizatorja [www.cegd.eu](http://www.cegd.eu), oziroma [www.ljubljanaforum.org](http://www.ljubljanaforum.org)). Nekaj primerov: Georg Wilms, podpredsednik iniciative Siemens One (Siemens One ponuja celovite rešitve na ključ za velike komplekse kot so letališča, bolnice ali celo cela mestna območja) je komentiral, da niso razvojni megatrendi, o katerih se zdaj toliko govori in piše, nič novega, pač pa so prisotni že stoletja. Kar se je spremenilo, so razsežnosti: ti izzivi so postali velikanski. Pametni razvoj mest po Wilmsovih besedah vključuje in prepleta konkurenčnost, okolje in kakovost življenja. Ti trije aspekti tvorijo trikotnik in morajo biti uravnoveženi – slab razvoj v eni točki škoduje tudi ostalima dvema. Futurist Jerome C. Glenn je poudaril vlogo sistemov kolektivne inteligence, ki bodo izboljšali urbano upravljanje.

## Glavne ugotovitve.

Pomemben aspekt konference je bilo mednarodno sodelovanje, zlasti v jugovzhodni Evropi in v podonavskem prostoru. Tega se je dotaknil tudi arhitekt Boris Podrecca, ki je predstavil ustvarjalnost prostora regije med Milanom, Dunajem, Beogradom in Jadranskim morjem z realiziranimi arhitekturnimi projekti. Zoran Janković je na okrogli mizi županov poudaril, da so lahko mesta v Jugovzhodni Evropi še bolj povezana, saj so mesta v regiji večinoma starejša od držav s tradicijo sodelovanja in povezovanja.

## Zamujena priložnost

Podpredsednik Evropske investicijske banke (EIB) Anton Rop je osvetlil vlogo banke pri financiranju v trajnostni razvoj naravnanih projektov na ravni lokalnih skupnosti. Pri tem je opomnil, da je Slovenija precej neučinkovita pri pridobivanju „lahko dosegljivih sredstev“, ki jih ponuja EIB, kar je „presenetljivo in težko razumljivo“. JESSICA (Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas) sodi med najpomembnejše instrumente banke in je v cloeti namenjen trajnostnemu razvoju mest – Slovenija vanj denimo ni vključena. Poleg tega si med članicami Evropske unije le slovenske občine si ne morejo neposredno sposojati denarja pri EIB.

Glavne ugotovitve konference najbolje povzamejo besede Blaža Goloba, direktorja Centra za podporo razvoju e-upravljanja in pobudnika Ljubljana Forum: za uspešni razvoj Donavske regije in blaginjo prihodnosti mest je potreben nov način upravljanja. Pri tem lahko naša država odigra pomembno vlogo: „Slovenija je pozicionirana kot promotor trendov in razvoj in zato je namen konference povezati projekte, promotorje razvoja urbanih regij Jugovzhodne Evrope z znanjem in izkušnjami.“ □

**“Pametni razvoj mest vključuje in prepleta konkurenčnost, okolje in kakovost življenja.”**

## OBČINA MUTA

leži v severovzhodu Slovenije v Zgornji Dravski dolini. V srednjem veku je bila na območju Mute deželna meja z mitninsko postajo-mitnico (Mauth), po kateri je kraj dobil ime. Vabljeni k ogledu znamenitosti na Muti: Kovaško livarskega in gasilskega muzeja Muta, Rotunde Sv. Janeza Krstnika (posvečene že leta 1052), Ekološke kapele Sv. Franciške Asiškega, Sedelnikovega slapa in številnih drugih znamenitosti. Priznane gostilne in turistične kmetije vas bodo razvajale s ponudbo tradicionalnih koroških dobrot. Splavarjenje



po reki Dravi pa vam ponuja nepozabno doživetje. Nova turistična zgodba v Dravski dolini je objekt Mitnica. Zgrajena v okviru projekta Drava kot priložnost. Ime pa je dobila po nekdanji mitninski postaji. Nahaja se v idiličnem naravnem okolju ob izlivu reke Bistrice v Dravo. Okrepčevalnica Mitnica nudi razne gostinske usluge, je idealna izhodiščna točka za izlete po tem delu Dravske doline in celotni Koroški. V občini Muta lahko izkusite nepozabna doživetja pohodništva, kolesarjenja, splavarjenja, turizma na kmetijah, kulinarike...

**Obiščite nas, ne bo vam žal.**

### Vabljeni!

Informacije: Občina Muta, Glavni trg 17, 2366 Muta, 02-88-79-604. Več na [www.muta.si](http://www.muta.si)

# Indeks učinkovitosti

## Obseg naložb in obvladovanje stroškov

„Varujte nas učinkovitih županov“. Te besede je izrekel ekonomist Igor Masten v oddaji nacionalne televizije, ki je govorila o podjetnih županih, ki se lotevajo velikih investicij, včasih tudi brez ustreznega finančnega kritja. Dejstvo je, da so občine svoje naložbeno dejavnost v času recesije močno povečale.

Mislimo, da je učinkovitost dobra stvar tudi za lokalno samoupravo in da sodi k učinkovitosti občinske uprave tudi njena zmožnost, da izpelje investicijske projekte, ne da bi pri tem občino pripeljala na rob bankrota.

V prvi številki Zlatega kamna smo objavili prvi pregled najbolj učinkovitih občin: razvrstili smo jih glede po tekočih odhodkih na prebivalca. To je osnovni kazalnik, ki kaže dejansko relativne stroške delovanja občinske uprave. Nova verzija, ki jo objavljamo tokrat, temelji na neto tekočih odhodkih, zmanjšanih za občinske rezerve. Kot so nas upravičeno opozorili z občine Ptuj, te rezerve ne sodijo v prikaz učinkovitosti.

Ponavljamo, da je ta kazalnik le delne narave. Občinska uprava, ki malo stane – a tudi malo naredi – pač ni zares učinkovita. Zato smo se lotili tudi aktivnosti – za začetek tistih, ki so najbolj vidne in s katerimi se župani najraje pohvalijo: investicij. In nismo izpustili financiranja. Sestavljeni indeks o učinkovitosti občin tako tvorijo podatki o obsegu naložb v petih letih, zadolženosti občine in stroških občinske uprave. Pri obsegu naložb smo upoštevali neto vrednost, zmanjšano za vsoto državnih transferjev. Vse vrednosti so relativne – torej preračunane na prebivalca. O natančni zgradbi indeksa si več lahko preberete na naši spletni strani [www.zlatikamen.si](http://www.zlatikamen.si).

Rezultat: močno izstopa občina Logatec. Ta občina ima največ investicij na prebivalca, če ne upoštevamo transferjev iz državnega proračuna. Zadolženost občine znaša 70 evrov na prebivalca, štirikrat manj od slovenskega občinskega povprečja

Uvrstitev	Ime občine	Neto TS na prebivalca
1	Vuzenica	124,84
2	Muta	141,61
3	Brezovica	146,61
4	Križevci	160,64
5	Loški Potok	165,99
6	Slovenske Konjice	166,05
7	Žalec	166,69
8	Logatec	174,45
9	Rogaška Slatina	174,77
10	Ajdovščina	175,71
11	Kamnik	176,33
12	Polzela	177,69
13	Radovljica	178,49
14	Ormož	182,46
15	Ljubljana	183,26
16	Radeče	184,43
17	Turnišče	187,45
18	Maribor	187,58
19	Litija	197,38
20	Sveti Tomaž	198,22
21	Razkrižje	198,91
22	Grosuplje	206,44
23	Moravče	207,95
24	Sevnica	210,37
25	Borovnica	212,41
26	Dobropolje	214,32
27	Koper	215,73
28	Log - Dragomer	216,94
29	Medvode	217,18
30	Braslovče	217,84

Vir: ISSO Zlati kamen (©)



in sedemdesetkrat manj od zadolženosti na prebivalca Solčave. Varčna je tudi občinska uprava – po neto tekočih stroških na prebivalca je Logatec na osmem mestu.

Gorišnica je dokaz, da lahko tudi majhna občina v manj razvitem delu Slovenije deluje še kako učinkovito. 13. mesto po vrednosti investicij na prebivalca brez transferjev, ob tem pa „gospodinjstvo“ ravnanje z občinskimi financami: porabi tolikor, kolikor ima. Občina torej nima ne dolga ne proračunskega primanjkljaja.

Na repu seznama sta mikroobčini Kostel in Solčava. Kostel je na samem repu po prav vseh kazalnikih učinkovitosti, kar jasno kaže vrednost sestavljenega indeksa (8,4).

Uvrstitev	Ime občine	Indeks učinkovitosti
1	Logatec	95,0
2	Gorišnica	79,9
3	Vrhnika	78,4
4	Loški Potok	77,6
5	Sveti Jurij v Slov. goricah	76,3
6	Bloke	75,6
7	Miren - Kostanjevica	74,9
8	Kamnik	74,7
9	Črenšovci	74,5
10	Borovnica	74,2
11	Gorenja vas - Poljane	74,2
12	Trzin	73,8
13	Žiri	73,7
14	Preddvor	73,6
15	Sveta Ana	73,5
16	Brezovica	73,5
17	Radovljica	73,3
18	Ajdovščina	73,1
19	Tolmin	72,9
20	Moravče	72,8
21	Rače - Fram	72,7
22	Dravograd	72,5
23	Kostanjevica na Krki	72,4
24	Slovenj Gradec	72,3
25	Odranci	72,3
26	Vodice	72,2
27	Rogaška Slatina	72,2
28	Log - Dragomer	71,8
29	Turnišče	71,7
30	Kanal	71,6

Vir: ISSO Zlati kamen (©)

## OBČINA PREBOLD



Hmeljarska cesta 3, 3312 Prebold  
(03) 703-64-00 Faks: (03) 703-64-05  
e-pošta: [obcina@prebold.com](mailto:obcina@prebold.com)  
[www.prebold.com](http://www.prebold.com)

### KJER NARAVA PONUJA ŠTEVILNE MOŽNOSTI AKTIVNE SPROSTITVE

Izleti, pohodništvo, plezanje, kolesarjenje, ribolov, golf, jadralno padalstvo, letenje z motornimi zmajmi in ultralahkimi letali, šport in rekreacija, plavanje, kampiranje, prenočišča, bogata kulturna dediščina, prireditve, kmečka tržnica, pestra gostinska ponudba ...



Več na [www.prebold.com](http://www.prebold.com) in TIC Prebold, Turistično informacijski center  
Graščinska 28, 3312 Prebold, tel.: 03/705-35-35 in 03/703-64-00  
ODPRTO: od ponedeljka do četrтка med 8. in 12. uro oz. po dogovoru  
od 15. junija do 15. septembra vsak dan od 10. do 17. ure.

# Podjetništvo

## Rast števila podjetij

Uvrstitev	Ime občine	Povprečni prirast (2006 – 2010)	Na 1000 prebivalcev
1	Trzin	26,6	6,92
2	Jezerско	3,8	5,72
3	Ljubljana	1269,8	4,53
4	Komenda	24,6	4,51
5	Cerklje na Gorenjskem	31,2	4,39
6	Šenčur	35	4,12
7	Sežana	52,2	4,05
8	Kranj	211,2	3,84
9	Škofljica	33	3,61
10	Brezovica	39,6	3,56
11	Naklo	18,6	3,54
12	Koper	183,2	3,48
13	Ig	24	3,39
14	Bovec	10,8	3,32
15	Bloke	5,2	3,30
16	Grosuplje	62,8	3,27
17	Medvode	50,8	3,27
18	Maribor	361	3,23
19	Domžale	108	3,18
20	Preddvor	11,2	3,17
21	Borovnica	12,4	3,11
22	Hajdina	11,6	3,09
23	Celje	150,2	3,09
24	Radovljica	58,2	3,09
25	Vrhnika	49,6	3,04
26	Vodice	14	3,03
27	Dobrova - Polhov Gradec	22	3,00
28	Dol pri Ljubljani	16,2	2,97
29	Rače - Fram	19,8	2,90
30	Logatec	38,4	2,90

Podjetja so razvrščena glede na povprečni petletni prirast podjetij, preračunan na 1000 prebivalcev. Prirast podjetij je razlika med številom novoustanovljenih gospodarskih družb in številom izbrisanih iz registra. Vir: GV IN, Bisnode d.o.o.



MISKO KRANJEC

### Največja dinamika v petih letih: Trzin

Trzin pri Ljubljani je po mnenju ministrstva za finance najbolj razvita slovenska občina. Ko gre za podjetniško živahnost, lahko temu mnenju pritrdimo. V petih letih se je v povprečju število podjetij v Trzinu povečalo za sedem na vsakih tisoč prebivalcev kraja. Zelo živahna podjetniška aktivnost je bila tudi na Gorenjskem in v občinah pri Ljubljani. Občina Hajdina pri Ptujju je dokaz, da podjetnost nikakor ni omejena le na zahod države.

Če ne upoštevamo števila prebivalcev, je največjo živahnost pokazala prestolnica. V Ljubljani se je število podjetij v istem obdobju povečevalo v povprečju za 1270 na leto – to je za tri in polkrat več kot v Mariboru na drugem mestu.

Prirast podjetij je razlika med številom novoustanovljenih gospodarskih družb in številom tistih, ki so izbrisane iz registra. Ta prirast je najbolj odvisen prav od živahnosti ustanavljanja novih podjetij.

V Trzinu so jih v petih letih odprli 314 ali skoraj 82 na 1000 prebivalcev.

In rep seznama? V Loškem potoku so nova podjetja v petih letih ravno nadomestila izbrisana, obe številki pa sta zelo nizki. V Sodražici, Veliki Polani, Solčavi, Osilnici in Hodošu imajo po petih letih manj podjetij kot so jih imeli prej. □

# Življenjski standard

## Prejemek na posameznika



MIŠKO KRANJEC

### Dve Sloveniji

Na eni strani je zahodna Slovenija z razmeroma visokimi povprečnimi bruto prejemki na prebivalca, ki jih statistični urad izračuna s pomočjo podatkov o dohodnini. Na drugi so majhne občine vzhodne Slovenije, kjer ti prejemki rastejo najbolj.

Ni važno, katere teme se lotimo. Ko gre za ekstremne vrednosti, vedno naletimo na Hodoš. Najnižji v državi: Kuzma in Hodoš (4.446, oziroma 4.736 evrov na prebivalca v letu 2009). Največja rast prejemkov med leti 2006 in 2009: Hodoš, kjer so se povečali za tretjino. V Sloveniji so se v povprečju za 19,8 odstotka. Na vrhu seznama krajev z najvišjimi povprečnimi prejemki so kraji iz osrednje Slovenije. Prvi je Trzin (13.068€), drugi Log – Dragomer (12.229€) in tretja Ljubljana (11.677€). Razlika med vrhom in repom seznama je velikanska, a se zmanjšuje.

Na vrhu seznama krajev, kjer so bruto prejemki zrasli najbolj, so prav kraji vzhodne Slovenije z najnižjimi povprečnimi vrednostmi. To je dobro. Bruto prejemki se povečujejo najmanj v krajih z nizko stopnjo brezposelnosti in veliko podjetniško dinamiko (Trzin – 11,5 odstotka v letih 2006 – 2009) ali močnimi izvozniki, kot so Idrija (11,1%), Cerklje (11,3%), Železniki (13,2%) ali Šempeter – Vrtojba (13,3%). To pa nas lahko skrbi.

Uvrstitev	Občina	Bruto prejemki na prebivalca (2009)	Rast (2006-2009)
1	Hodoš	4.736	33,02%
2	Žetale	6.007	32,95%
3	Cerkvenjak	6.110	32,58%
4	Dobje	6.864	32,18%
5	Podlehnik	6.463	31,40%
6	Solčava	6.786	31,16%
7	Apače	6.802	31,15%
8	Kozje	6.423	29,41%
9	Kobilje	6.130	29,39%
10	Podčetrtek	6.702	29,39%
11	Gornji Petrovci	5.994	29,10%
12	Puconci	6.403	28,99%
13	Cirkulane	6.236	28,45%
14	Sveti Jurij	5.993	28,14%
15	Zavrč	6.288	28,10%
16	Ljubno	6.986	28,06%
17	Odranci	5.861	27,99%
18	Turnišče	6.436	27,78%
19	Duplek	7.922	27,54%
20	Tabor	7.321	27,41%
21	Črenšovci	6.256	27,40%
22	Loški Potok	7.457	27,37%
23	Grad	5.098	27,26%
24	Moravske Toplice	6.942	27,18%
25	Markovci	7.370	27,14%
26	Tišina	7.101	27,05%
27	Sevnica	8.321	26,50%
28	Juršinci	5.506	26,44%
29	Kungota	7.931	26,36%
30	Gornja Radgona	7.624	26,33%

Vir: SURS

# Investicije v znanje - štipendije

## Kdo najbolj skrbi za znanje prihodnjih generacij? Murska Sobota

**S**lovenske občine so v petih letih namenile za štipendije približno 9 milijonov evrov. To znese v povprečju 4,4 evra na prebivalca. Koliko je torej znanje prihodnjih generacij vredno za slovenske občine? V povprečju letno 88 centov na prebivalca.

Resnica je še nekoliko manj prijetna. Več kot polovica občin (natančneje 123) ni namenilo v petih letih za štipendije niti centa. Še 19 občin je za štipendije namenilo zanemarljive zneske (v petih letih manj kot evro na prebivalca). Po absolutnem znesku je na prvem mestu prestolnica z 1,7 milijona evrov v petih letih, ali v povprečju z več kot 300.000 evri na leto. Tudi preračunano na prebivalca je to nad povprečjem - s 6,08 evra je Ljubljana po tem kriteriju na 32. mestu med slovenskimi občinami.

Univerzitetno mesto Maribor je po absolutnem znesku nekoliko presenetljivo šele na tretjem mestu - na drugem mestu je Murska Sobota, ki letno za štipendije nameni v povprečju skoraj 200.000 evrov. Maribor namenja skoraj pol manj - in ne dosti več od sosednje Slovenske Bistrice. Za šolanje otrok in mladine namenijo veliko tudi v Domžalah in - presenetljivo - v Ilirski Bistrici. Po drugi plati sodeč po podatkih iz zaključnih računov tretje največje slovensko mesto Celje ni za štipendije namenilo niti centa. A morda imajo v Celju - kot tudi v drugih 122 občinah brez štipendistov - za to svoje razloge. Kot smo večkrat opozorili, statistični podatki imajo svoje omejitve in jih je treba brati z zrnom soli. Da bi dobili celovito sliko bi morali podatke iz zaključni računov dopolniti z analizo politike štipendiranja: kdo je upravičen do štipendije, pod kakšnimi pogoji, kakšni so cilji te politike in kakšni rezultati.

A vendarle menimo, da je dati štipendije bolje kot jih ne dati. Če preračunamo zneske za štipendije na prebivalca, je daleč na vrhu Murska Sobota. Sledi drugo presenečenje: Kobilje, majhna občina na madžarski meji. Kot so ponosno zapisali na svoji spletni strani: „Kobilje ni več bogu za hrbtnom.“

Resnično, odmaknjenost dandanes ni več prostorska kategorija. Kdor vlaga v znanje otrok, ta je v središču.

Uvrstitev	Ime občine	Znesek štipendij 2006 - 2010/na prebivalca
1	Murska Sobota	51,05
2	Kobilje	41,44
3	Ilirska Bistrica	31,71
4	Vodice	28,56
5	Turnišče	26,70
6	Šempeter - Vrtojba	23,58
7	Makole	20,79
8	Trzin	17,91
9	Slovenska Bistrica	17,88
10	Bohinj	17,35
11	Miklavž na Dravskem polju	17,15
12	Hrastnik	16,30
13	Trebnje	15,82
14	Domžale	15,67
15	Oplotnica	14,55
16	Poljčane	14,18
17	Lukovica	14,01
18	Renče - Vogrsko	13,72
19	Dol pri Ljubljani	11,77
20	Izola	11,44
21	Kanal	11,15
22	Ormož	10,59
23	Hoče - Slivnica	9,44
24	Nova Gorica	9,43
25	Sevnica	9,39
26	Divača	9,13
27	Grosuplje	8,63
28	Krško	8,56
29	Selnica ob Dravi	7,72
30	Medvode	7,66

Vir: Zaključni računi občin 2006 - 2010, Tekoči transferi posameznikom in gospodinjstvom - štipendije (4117) Obdelava: ISSO Zlati kamen (©)

# Usmerjeni v trajnostni razvoj

*Občina Zagorje ob Savi v vsakoletnem proračunu del sredstev prek javnega razpisa namenja tudi ukrepom na področju kmetijstva, ki so trajnostno naravnani, predvsem v smislu ohranjanja kmetijskih zemljišč in kmetijskih gospodarstev, kar dolgoročno pripomore k ohranjanju poseljenosti podeželskega območja, s tem pa tudi k videzu urejene kulturne krajine.*

Lani je občina pristopila k projektu Regionalnega centra za razvoj, d. o. o., »Podjetno v svet podjetništva«, katerega namen je spodbujanje podjetništva med brezposelnimi mladimi osebami z višjo in visoko izobrazbo ter odpiranja novih delovnih mest v podjetništvu. V sklopu omenjenega projekta se je med drugim oblikoval program »Pridelano doma« za oskrbovanje prebivalstva s pridelki in proizvodi z domačega podeželja. Vanj so trenutno vključene štiri ekološke in ena biodinamična kmetija. Z ustanovitvijo lokalne akcijske skupine (LAS), Društva za razvoj podeželja Zasavje, pa so se začeli med seboj povezovati tako prebivalci podeželskih območij kot tudi prebivalci urbanih središč.

Kar se tiče učinkovite rabe energije (URE) in obnovljivih virov energije (OVE), je občina že uvedla energetska knjigovodstvo v vseh javnih objektih ter natančno

spremljanje rabe energije v treh vzorčnih javnih objektih s telemetrijo. Poleg naštetega je bila izvedena energetska sanacija vrtca Kisovec, občinske stavbe, Kulturnega centra Delavski dom Zagorje ter še nekaj manjših objektov. Občina prek medijev redno obvešča javnost o sodobnih tehnologijah na področju URE in OVE. Za te namene je lani postavila vzorčno sončno elektrarno na strehi Delavskega doma (13,88 kilovata vršne moči; od marca do danes pa je proizvedla več kot 14 tisoč kilovatnih ur zelene energije in naravi prihranila več kot 7,5 ton ogljikovega dioksida). Več o proizvodnji najdete na spletni strani <http://www.zagorje.si/povezava.aspx?pid=1547>.

V sodelovanju z Elektrom Ljubljana in družbo ETI je občina Zagorje ob Savi letos postavila tudi prvo polnilno postajo v občini za električna vozila. V prihodnjem letu sledi nakup električnega avtomobila, ki bo na razpolago za demonstracijo.

Za demonstracijo OVE in URE je občina v sodelovanju s Fakulteto za strojništvo Univerze v Ljubljani, prav tako letos, v okviru projekta EU Remining LowEx (spodbujanje razvoja OVE in uvajanje ukrepov URE v mestih, ki jih je v preteklosti zaznamovala rudarska dejavnost) investirala v raziskovalno enoto OLEA (<http://www.olea.si>). Glavni namen te enote je prikaz tehnologij zelo nizkoenergijske gradnje in

nizkoenergijskega ogrevanja s pomočjo rudniške vode, izraba OVE ter nosilcev energije prihodnosti. V tem objektu bodo organizirani vodeni ogledi s prikazom vgrajenih tehnologij ter delavnice s področja OVE in URE, poleg tega pa se bodo izvajala redna energetska svetovanja. V načrtu so še priprava akcijskega načrta za trajnostno oskrbo z energijo (SEAP), podpis konvencije županov za zmanjšanje izpustov ogljikovega dioksida, energetska učinkovita prenova javne razsvetljave, širitev omrežja daljinskega ogrevanja na biomaso in naložba v kogeneracijo. Vse večji poudarek občina Zagorje ob Savi namenja proučevanju možnosti izrabe rudniške vode. Geotermalna energija je toplota, ki je uskladiščena v Zemljini notranjosti. V zagorski občini je trenutno znana možnost izkoriščanja nizkotemperaturnih virov. Območje, kjer stoji OLEA, se imenuje Toplice, ulica pa Kopališka, in zgodovinski viri pravijo, da so bili na tem območju topli vreli. Zaradi rudarske dejavnosti se je voda preusmerila in veljala za izgubljeno. Zaradi rudarjenja na celotnem območju je bilo treba v rovih vodo izčrpavati. Po prenehanju rudarjenja se je gladina podtalnice počasi dvigovala, dokler ni dosegla praktično površja. Temperatura vode se od leta 2002 spremlja na treh različnih globinah. Opazen je trend ogrevanja, mirujoča voda v vrtini pa je do leta 2008 dosegla okoli 32 stopinj Celzija na globini 125 metrov pod površjem.





## PRIHODNOST RAZVOJA PODEŽELJA V OBČINI BREŽICE

### Ekološka pridelava in dopolnilna dejavnost

Občina Brežice se zaveda pomena razvoja tako podeželja kot kmetijstva, zato vsako leto namenja proračunska sredstva za ta namen. Vsako leto s pomočjo javnega razpisa o dodeljevanju proračunskih sredstev za ohranjanje in razvoj kmetijstva in podeželja v občini Brežice podpiramo naložbe v kmetijska gospodarstva za primarno proizvodnjo in zagotavljamo tehnično podporo, letos pa smo izvedli tudi Obrtno-podjetniški in kmetijski sejem v Brežicah. Poleg možnosti predstavitve in neposrednega trženja pridelkov ter izdelkov so se lahko zainteresirani tako obiskovalci kot razstavljalci udeležili predavanj iz področja zdrave hrane s pomočjo zelenega javnega naročanja, Garancijske sheme Posavja, ukrepov v vinogradih po toči, ekološke pridelave hrane ipd..

Razvoj podeželja in kmetijstva pa vidimo v brežiški občini v treh smereh – v smeri ekološke pridelave, družinskih kmetij z mladimi prevzemniki in v smeri dopolnilne dejavnosti predvsem turističnih kmetij, saj naravne danosti (neokrnjena narava, reke) v povezavi z bogato kulturno dediščino to omogočajo.

#### EKOLOŠKA PRIDELAVA JABOLK PAVLIČ

Viktor Pavlič, Brezina 36, Brežice

Največji pridelovalec ekoloških jabolk v Sloveniji skrbno obdeluje nasade jablan, kjer se na 6 ha razprostirajo jabolka sorte topaz, na 3 ha pa še sorte opal, luna, rosana, piros, pilot in sirius. Vsi nasadi so zaščiteni s protitočnimi mrežami. Iz jabolk stiskajo visoko kakovosten ekološki jabolčni sok in sušijo jabolčne krljce, vrsto let sodelujejo v eko in višje kakovostnih prodajnih programih večjih trgovskih verig in z izdelki zalagajo 17 eko trgovin v Sloveniji. Uspešno pot kmetije bo nadaljeval najmlajši sin, saj se je odločil za študij Ekološkega kmetijstva.



#### DRUŽINSKA ŽIVINOREJSKO-POLJEDELSKA KMETIJA ŽNIDERŠIČ

Toni Žnideršič, Črnc 65, Brežice

Pred petimi leti je družinsko kmetijo prevzel Toni Žnideršič, ki skupaj s starši, ženo in štirimi otroki skrbi za 52 ha obdelovalnih površin in 100 glav živine. S 37 kravami molznicami proizvedejo 700 l mleka dnevno, pridelujejo tudi pšenico, koruzo, ogrščico, deteljo, pohvalijo se lahko z večletnim sodelovanjem na področju poskusov in sicer z različnimi podjetji za proizvodnjo fitofarmaceutskih sredstev in semen. Perspektivnost kmetiji omogočajo predano delo lastnikov in pa tehnološke posodobitve, s pomočjo evropskih sredstev so namreč dogradili sodoben hlev ter obnovili celoten strojni park.

#### TURISTIČNA KMETIJA PRI MARTINOVIH Z EKOLOŠKO PRIDELAVO

Franc Tomše, Globočice 8, Krška vas

Družina Tomše se je pred 14 leti odločila za dopolnilno dejavnost – turistično kmetijo. Na družinski kmetiji živijo tri generacije, v lanskem letu so pričeli s pridelavo ekoloških živil in mesa, obdelujejo tudi 2,5 ha vinogradov in travniški sadovnjak. Na 22 ha pašnikov in travnikov gojijo ovce, govedo, svinje, konje, osle in perutnino. Gostom iz tujine in Slovenije postrežejo domačo, ekološko pridelano visokokakovostno hrano. Recept za uspeh je po mnenju Martinovih sodelovanje cele družine, kjer izkušnje starejše generacije združujejo z novimi idejami mlajše generacije, pri tem pa poudarjajo prednosti dela v naravi in z naravo.



# INFORMACIJSKI SISTEM KOT ORODJE ZA SPREMLJANJE IZVAJANJA PRORAČUNA

Pregled proračuna (tekoči)

Opisni podatki	Izbrani stolpci - zneski					
	Sprejeti proračun: REB/01-2011	Veljavni proračun	Predobremenitve	Prevzete obvez. do 31.12.2011	Realizacija	Prosta sredstva
01 OBČINSKI SVET	105.434,00	105.434,00	277,50	2.055,93	45.185,07	57.915,50
02 NADZORNI ODBOR	5.439,00	5.439,00	0,00	0,00	2.384,54	3.054,46
03 ŽUPAN	162.241,00	162.241,00	8.218,07	3.264,50	86.121,73	64.517,50
04 OBČINSKA UPRAVA	7.933.336,68	7.933.336,68	668.671,71	211.331,06	2.076.102,20	4.957.231,61
02 EKONOMSKA IN FISKALNA ADMINISTRACIJA	3.444,00	3.444,00	0,00	136,04	2.238,53	1.069,43
04 SKUPNE ADMINISTRATIVNE SLUŽBE IN SPLOŠNE JAVNE STORITVE	2.100,00	2.100,00	805,25	0,00	694,75	600,00
06 LOKALNA SAMOUPRAVA	1.488.445,00	1.488.445,00	56.684,27	12.624,14	296.479,77	1.122.656,82
07 OBRAMBA IN UKREPI OB IZJEDNIH DOGODKIH	187.398,40	187.398,40	24.299,39	1.379,44	96.258,99	65.460,58
08 NOTRANJE ZADAVE IN VAROVSTVO	8.960,00	8.960,00	0,00	204,60	2.089,14	6.666,26
11 KMETIJSTVO, GOZDARSTVO IN RIBEŠTVO	83.867,00	84.274,40	12.987,61	21.276,45	25.169,16	24.841,18
12 PRIDOBIVANJE IN DISTRIBUCIJA ENERGETSKIH SUROVIN	29.050,00	29.050,00	1.400,00	0,00	227,02	27.422,98
13 PROMET, PROMETNA INFRASTRUKTURA IN KOMUNIKACIJE	1.380.681,40	1.372.995,40	40.203,50	21.200,57	298.205,99	1.012.385,34
1302 Cestni promet in infrastruktura	1.377.881,40	1.370.195,40	40.203,50	21.200,57	298.205,99	1.010.585,34
13029001 Upravljanje in tekoče vzdrževanje občinskih cest	371.238,00	361.771,20	0,00	13.199,97	215.381,59	133.189,64
13029002 Investicijsko vzdrževanje in gradnja občinskih cest	876.052,80	876.052,80	33.864,78	3.840,00	26.847,31	809.500,71
1321 OBČINSKE CESTE (INVESTICIJE)	583.452,80	583.452,80	33.663,68	0,00	20.737,81	529.051,31
420400 Priprava zemljišča	14.000,00	14.000,00	0,00	0,00	0,00	1.499,20
420402 Rekonstrukcije in adaptacije	42.000,00	42.000,00	9.992,08	0,00	3.097,08	28.980,84
420500 Investicijsko vzdrževanje in izboljšave	213.418,80	213.418,80	0,00	0,00	8.213,53	205.205,27
420800 Nakup zemljišč	277.200,00	277.200,00	0,00	0,00	0,00	277.200,00
420801 Investicijski nadzor	2.800,00	2.800,00	0,00	0,00	0,00	2.800,00
420804 Načrti in druga projektna dokumentacija	33.880,00	46.104,80	22.466,00	0,00	9.318,00	13.320,80
420999 Plačila drugih storitev in dokumentacije	154,00	490,00	245,60	0,00	109,20	135,20
1322 PLOČNIK IN AVTOBUSNA POSTAJALIŠČA	12.600,00	292.600,00	2.201,10	3.840,00	6.109,50	280.449,40
13029003 Urejanje cestnega prometa	4.700,00	16.480,80	1.272,00	0,00	5.646,86	9.561,94
13029004 Cestna razsvetljava	5.890,60	115.890,60	3.066,72	4.160,60	50.330,23	58.333,05
1306 Telekomunikacije in pošta	2.800,00	2.800,00	0,00	0,00	0,00	2.800,00
14 GOSPODARSTVO	3.458,40	583.458,40	81.548,27	10.155,20	258.774,88	232.980,05
15 VAROVANJE OKOLIŠJA IN NARAVNE DEDIŠČINE	8.525,83	1.549.056,43	191.084,37	24.652,65	116.082,47	1.217.236,94
16 PROSTORSKO PLANIRANJE IN STANOVAJSKO KOMUNALNA DEJAVNOST	5.810,00	993.496,00	30.777,08	3.207,81	244.898,55	714.612,56
17 ZDRAVSTVENO VARSTVO	34.003,20	34.003,20	0,00	96,70	18.308,19	14.638,31
18 KULTURA, ŠPORT IN NEVLADNE ORGANIZACIJE	3.944,20	515.484,20	112.387,35	70.500,56	211.313,10	121.283,19
19 IZOBRAŽEVANJE	17.655,00	837.655,00	129.210,85	41.309,63	406.965,93	260.168,59
20 SOCIALNO VARSTVO	2.593,00	182.593,00	7.283,77	4.627,27	92.398,83	78.246,13
23 INTERVENCIJSKI PROGRAMI IN OBEZNOSTI	63.441,25	60.963,25	0,00	0,00	5.000,00	55.963,25
<b>Skupaj</b>	<b>8.206.451,48</b>	<b>8.206.451,48</b>	<b>697.167,28</b>	<b>216.771,49</b>	<b>2.209.793,64</b>	<b>5.082.719,07</b>

Rezultat 20 letnega razvoja informacijskega sistema (IS) za podporo poslovanju občin je produkt, ki županom in direktorjem ter skrbnikom proračunskih postavk omogoča sprotni vpogled v izvajanje proračuna. Vključuje sprejeti proračun, veljavni proračun, predobremenitve (naročilnice, pogodbe), prevzete obveznosti (neplačani prejeti računi), realizacijo in prosta sredstva. Na preprost način (z enim samim klikom) lahko dostopamo do analitičnih kartic za posamezni podatek. Na ta način smo približali izvajanje proračuna županom in ostalim, ki vodijo občinsko upravo - podatke lahko pregledujejo popolnoma samostojno in sproti.

V vseh teh letih razvoja skrbno poslušamo in upoštevamo predloge in zahteve občin, ki so že uporabniki našega IS. Rešitve sproti vgrajujemo v naš IS in na ta način gradimo zares uporaben produkt za potrebe občin.

Dokaz za to je skoraj polovica slovenskih občin, ki nam zaupa.

Da je naš IS vedno skladen s hitro spreminjajočo se zakonodajo je samoumevno. Aktivno sledimo informatizaciji državnih inštitucij (ministrstva, UJP, DURS, AJPES ...) in sproti vgrajujemo vse potrebne povezave za izmenjavo podatkov.

IS za podporo poslovanju občin je zelo obsežen – pokriva vsa področja poslovanja občine, vključno s komunalnim delom. Sestavljen je iz številnih modulov, ki so med seboj tesno povezani in prilagodljivi. V modulu PRORAČUN, ki je osrednji modul za spremljanje izvajanja proračuna, se odražajo podatki iz vseh ostalih modulov. V okviru tega modula je omogočena tudi priprava proračuna, izvajanje prerazporeditev in številni izpisi za razne analize.



# Posel je tekma. Bodite v prednosti s Poslovnim kompletom.



Brezplačni klici  
znotraj podjetja

Cenejši klici  
v mobilno  
omrežje Mobitel

Kompletna  
storitev pri  
enem ponudniku

S **Poslovnim kompletom telefonija in internet** ostanite korak pred konkurenco! Enostavno in učinkovito povežite **mobilno** in **fiksno telefonijo** ter **internet** v vaši pisarni. Več mobilnosti, več hitrosti, več zmag z:

- brezžičnim omrežjem WiFi;
- dostopom do skupnih dokumentov in multimedijskih vsebin iz različnih računalnikov;
- prejemanjem faks sporočil po e-pošti;
- dostopom do skupnega tiskalnika;
- zanesljivo zaščito vašega računalnika;
- dodatnimi telefonskimi storitvami – Oddaljeno pisarno, Komunikatorjem, Glasovno pošto itd.



080 8000 | [www.telekom.si](http://www.telekom.si) | 041 700 700

